

MTSK 34

amsab
Instituut voor
Sociale Geschiedenis

Afgiftekantoor
Brussel X

B A R E E L 61

*Als er fouten zitten
in het adres op het
verzendetiket,
gelieve dan deze omslag
met verbeterd etiket
op te sturen naar :*

Bareel,
Gaucheretstraat 164,
1030 Brussel.

*Zo kunnen wij
onze bestanden corrigeren.*

September 1996, jaargang 16 nummer 61. Een uitgave van het
Vlaams Centrum Integratie Migranten vzw
v.u. Emiel Vervliet, Dieseghemlei 104, 2640 Mortsel.

Afgiftekantoor
Brussel X

B A R E F E L 61

dossier *jeugdwerk & migranten*

September 1996, jaargang 16 nummer 61. Een uitgave van het
Vlaams Centrum Integratie Migrantten vzw
v.u. Emiel Vervliet, Dieseghemlei 104, 2640 Mortsel.

bareel september 1996

Colofon

Bareel is een uitgave van het Vlaams Centrum Integratie Migranten (VCIM) vzw. Er verschijnen drie themanummers per jaar. De opgenomen artikels geven niet noodzakelijk het standpunt weer van het VCIM.

Abonnering:

per jaargang.
Een los nummer
kost 150 BEF.
VCIM, Mimount Bousakla,
Gaucheretstraat 164,
1030 Brussel.
02/201.03.00.
fax 02/201.03.39.

Werkten mee aan dit nummer:

Gert Bortels, Kurt De Backer, Eliane De Boeck,
Dirk De Cock, Veerle Matthijs, Eliane Peytier,
Marleen Schepers, Kerim Serbest, Stijn Suijs,
Dirk Verbist, Geert Waterschoot, Frieda Bex.

Eindredactie:

Frieda Bex, Lies Wittens

Lay-out:

Sign Box

Foto's:

Koen Broos

Druk:

Druk in de Weer

v.u. Emiel Vervliet, Dieseghemlei 104, 2640 Mortsel.

ISSN 0773-5618

4 | Inleiding. Frieda Bex

Op welke manier werkt het jeugdwerk in Vlaanderen aan de realisatie van een multiculturele samenleving in Vlaanderen en heeft het aandacht voor de doelgroep migrantenkinderen en -jongeren? Wat omhelst dat begrip 'jeugdwerk' allemaal?

7 | Multiculturele projecten in het landelijke jeugdwerk : eerst intern sensibiliseren. Marleen Schepers

Er lopen een goed dozijn 'multiculturele projecten' in het erkende jeugdwerk in Vlaanderen. Zij voeren een driesporenbeleid, waarvan sensibilisatie het eerste is. Wat houdt dit in?

11 | ... en wie zijn jullie?

Het tweede spoor is dat van contact en samenwerking. In de volgende bijdragen worden vijf modellen beschreven.

12 | Van uitwisselingsproject tot partnership. Een verhaal van drie jaar samenwerken in stilte. Dirk De Cock

15 | Kamperen is de mooiste zomersport ... Veerle Matthijs

18 | De Samenscholingsweek, een veelkleurig KAJ-project. Geert Waterschoot

21 | Arkos: een vormingscentrum voor maatschappelijk kwetsbare jongeren. Gert Bortels en Kurt De Backer

23 | Migrantenjongeren opleiden tot begeleiders. Marleen Schepers, Kerim Serbest en Frieda Bex

28 | Witte raven. Over de participatie van migranten aan het 'klassieke' jeugdwerk. Veerle Matthijs

Het derde aandachtspunt in de multiculturele projecten is dat van de 'integratie' van migrantenkinderen en -jongeren in het 'klassieke' jeugdwerk. Niet het sterkste punt, stelt Veerle Matthijs vast.

34 | Warm water en de grenzen van het jeugdwerk.

De bril van de initiatieven kansarme jeugd. Stijn Suijs

Terwijl het 'klassieke' jeugdwerk voor de algemene, integrerende benadering staat, bepleiten de initiatieven kansarme jeugd systematisch een categoriale benadering van migrantenkinderen en -jongeren. Deze initiatieven bieden ook meer dan enkel een sociocultureel vrijetijdsaanbod. Een pleidooi voor hun legitimiteit.

40 | Jeugdwerk tegen racisme en voor een multiculturele samenleving. Inspraak vanuit samenspraak? Dirk Verbist

Het jeugdwerk treedt vaak op als pleitbezorger van kinderen en jongeren. Doen zij dit ook ten aanzien van de maatschappelijke situatie van migrantenkinderen en -jongeren?

inhoud

43

De lopende multiculturele projecten in het erkende landelijke jeugdwerk. Een overzicht van de initiatiefnemende organisaties.

44

Spelmateriaal racisme en multicultureel samenleven. Waar vind je welk materiaal? Enkele aanzetten.

47

Documentatie. Wat heeft de VCIM-bibliotheek te bieden met betrekking tot dit thema?

inleiding

Op welke manier werkt het 'klassieke' Vlaamse jeugdwerk aan de realisatie van een multiculturele samenleving en heeft het aandacht voor de doelgroep migrantenkinderen en -jongeren (samenwerking met migrantenwerkingen, toegankelijkheid van de eigen jeugdwerksoort,...)?

Deze vraag formuleerde het VCIM in september 1993 in *Werk in uitvoering. Vooruitgangsrapport over het migrantenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap*. Nu, in september 1996, wijden we er het eerste themanummer van een vernieuwde Bareel aan.

Het initiatief voor dit themanummer komt eigenlijk van enkele leden van de Werkgroep Multicultureel Samenleven van de Vlaamse Jeugdraad, een teken dat er inderdaad wat beweegt in die sector. Zij achtten de tijd rijp om de 'multiculturele' inspanningen in het jeugdwerk zichtbaar te maken.

Vanuit het VCIM hadden wij voor hen de volgende vragen:

Wat zijn dat, de multiculturele projecten van het landelijke jeugdwerk? Wat houden ze in? Komen ze zomaar uit de lucht vallen of bestaat er een zekere geschiedenis of traditie m.b.t. het multiculturele thema in het jeugdwerk? Hoe verhoudt het 'klassieke' jeugdwerk zich tot 'het migrantenjeugdwerk' (de initiatieven kansarme jeugd)? Zijn er migranten te vinden in het 'klassieke' jeugdwerk, en zo ja, hoeveel en waar?

Hoe kijken migrantenkinderen en -jongeren tegen het jeugdwerk aan? Waarom komen ze er (niet) heen?

Wat zijn de toekomstige oriëntaties/tendenzen van het jeugdwerk in dit verband?

Welke rol wil het jeugdwerk vervullen ten aanzien van migrantenkinderen en -jongeren? Zijn er effecten van de multiculturele projecten op middellange, lange termijn, en welke?

Wat is de visie, de aanpak, het bereik van de initiatieven kansarme jeugd? Wat is er anders dan in het klassieke jeugdwerk?

Tot enkele jaren geleden liepen de reguliere subsidiekanalen van het jeugdwerk in Vlaanderen, ongeacht het niveau waarop het zijn activiteiten organiseerde, via de Vlaamse overheid. Dit geldt momenteel alleen nog voor het landelijk georganiseerde jeugdwerk. Jeugthuizen, jeugdateliers, speelpleinwerkingen, jeugdbewegingskampen van plaatselijke groepen, enz. moeten sinds 1994 voor hun ondersteuning terecht bij het eigen gemeentebestuur. Het regionale jeugdwerk verwacht binnenkort via het Vlaamse parlement een eigen regeling te krijgen. Dit geldt ook voor de vorming werkende en werkloze jongeren, naast de initiatieven kansarme jeugd en de deeltijdse vorming één van de werksoorten waarin migrantenkinderen en -jongeren vooral terug te vinden zijn.

Het landelijke jeugdwerk groepeerde verschillende soorten jeugdwerk. De traditionele jeugdbewegingen (chiro, scouts) horen hier thuis, net als bijvoorbeeld de politieke jongerenbewegingen (jongsocialisten, ...), overkoepelende studentenbewegingen en een breed scala aan jeugddiensten (b.v. Bouw-orde en Info-Jeugd). Deze jeugddiensten werken voor heel Vlaanderen en hebben geen ledenstructuur. Elk van hen heeft een (vaak thematisch, methodisch of doelgroepgericht) specifiek aanbod waarop vrij kan ingegaan worden.

Sinds 1993 wordt aan het erkende, landelijk georganiseerde jeugdwerk de mogelijkheid geboden projecten te laten subsidiëren die gericht zijn 'op het verhogen van de deelname van kinderen en jongeren van anders-etnische herkomst'. Deze projecten zijn bedoeld als extra stimulans, om een supplementaire werking te ontwikkelen in het verlengde van de normale werking, maar met de bedoeling de effecten van het project te bestendigen in de globale werking van de organisatie. Er wordt bijzondere aandacht gevraagd voor drie accenten: sensibilisatie, samenwerking en integratie; het einddoel blijft evenwel de deelname van kinderen en jongeren van anders-etnische herkomst aan jeugdwerkactiviteiten te verhogen. Oorspronkelijk liepen deze projecten tot 1995. Na een advies van de Vlaamse Jeugdraad werd de mogelijkheid hiertoe verlengd voor de periode 1996-1998.

Het jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren, dat landelijk, d.i. op Vlaams niveau, als dusdanig erkend wordt, maar voor zijn subsidiëring afhankelijk is van het eigen gemeentebestuur, zij het tot 1998 met de (om de drie jaar landelijk opnieuw te bepalen) garantie dat minimaal 25% van het totale Vlaamse budget voor het plaatselijke jeugdwerk naar deze initiatieven gaat, kan geen aanspraak maken op een dergelijk project.

Het (doel-)publiek van de initiatieven kansarme jeugd bestaat, overduidelijk in tegenstelling met het landelijke jeugdwerk, overwegend uit migrantenkinderen en -jongeren. Zij beroepen zich dan ook sterk op hun knowhow en claimen de (exclusieve) pleitbezorgers van deze groep te zijn. Het feit dat zij niet uit een landelijk, d.i. Vlaams decreet, maar uit een driejaarlijks (op Vlaams niveau) vast te stellen prioriteit voor het lokale vlak hun bestaanszekerheid moeten putten, weegt deze met professionele werkers uitgebouwde initiatieven zwaar.

De vooropgestelde finaliteit van de multiculturele projecten is een verhoging van de deelname van migrantenkinderen en -jongeren aan het jeugdwerk. De realiteit van de projecten is enigszins anders: interne sensibilisatie en al dan niet duurzame samenwerking met initiatieven kansarme jeugd, integratiecentra en dergelijke.

Sensibilisatie wordt inderdaad (voornamelijk) intern ingevuld: de eigen kaders, leden, ... worden warm gemaakt en gehouden voor een multiculturele realiteit. Naar de buitenwereld toe gebeurt er veel minder: er zijn standpuntbepalingen van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap en van enkele landelijke organisaties, er is de deelname aan grootschalige manifestaties. Concrete, duurzame engagementen in bepaalde segmenten van de samenleving of over bepaalde thema's worden niet genomen. En ook sensibilisatie over rol, plaats, functie van het jeugdwerk naar de migrantengemeenschappen, komt

eigenlijk niet in het verhaal voor tenzij (zijdelings?) in huisbezoeken gericht op werving voor concrete deelname aan een bepaald initiatief.

Er bestaat trouwens een zekere defensieve reflex van het 'Vlaamse' jeugdwerk ten aanzien van de zelforganisatie van migranten. Men had schrik dat de specifieke ondersteuning van migrantenorganisaties (in het sociocultureel werk voor volwassenen) een eigen kanaal voor jeugdwerk van migranten zou inhouden en de eigen regelgevingen zou doorkruisen. Zoals al gezegd wordt er om Vlaamse kinderen en migrantenkinderen met elkaar in contact te brengen, vaak samengewerkt met organisaties van en voor migranten. Voor de jeugddiensten, die hoe dan ook geen vast lidmaatschap kennen, kan gelden dat elke kennismaking met hun organisatie als een aanzet tot gebruikmaking van hun diensten, en dus integrerend kan werken. Voor de bewegingen geldt dit eigenlijk niet. Tenzij men in concurrentie gaat, is een samenwerking met een migrantenwerking niet wervend bedoeld, en dus niet gericht op participatie aan de eigen jeugdwerksoort. Hier maakt het jeugdwerk, zo blijkt ook uit de artikels, eigenlijk een andere keuze dan de subsidiegevers. Hoe opportuun of realistisch deze keuze is, laten we in het midden.

In vrijwel alle teksten wordt benadrukt dat niet de cultuurverschillen maar de gelijkenissen belangrijk zijn; in veel initiatieven wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan de culturele eigenheid, de cultuurbeleving, enz. Veerle Matthijs stipt in *'Witte raven'* aan dat het Vlaamse jeugdwerk zo'n 20% van de Vlaamse jeugd bereikt, vnl. een middenklassepubliek. Dat migrantenjeugd meestal niet uit een middenklasse stamt en welke verschillen in zijn en beleving daaruit stammen, wordt nergens vermeld. Ook in het Vlaamse jeugdwerk zijn op een bepaald moment toch initiatieven ontstaan die zich, in oppositie tot andere jeugdwerksoorten, richten tot

arbeidersjeugd, tot laaggeschoolden, enz. Waarom is bij migranten alles dan een cultureel (lees ook: religieus) verschil? Hoewel dit in alle toonaarden ontkend wordt doordat men zoveel praat over het zien van de gelijkenissen, beschouwt men migrantenkinderen en -jongeren ook heel weinig als individuen, maar als exponenten van een cultuur: tussen hen als groep en wij als groep zijn er brugfiguren nodig om te verklaren, toe te lichten, te 'vertalen', enz.

Dit dossier is in hoofdzaak een 'wit' dossier. Er komen vrijwel uitsluitend jeugdwerkers op hoog niveau (personeelsleden van landelijke organisaties) in aan bod. Het gaat ook alleen over het geïnstitutionaliseerde jeugdwerk. De nieuwe ontwikkelingen in buurten en wijken, (kleine) initiatieven van de eigen organisaties van migranten, enz. komen niet aan bod. Hoewel we het anders wilden, komen migrantenjongeren zelf ook weinig aan bod.

Wil het jeugdwerk in al zijn geledingen en op alle niveaus een afspiegeling worden van de multi-etnische, multiculturele realiteit van onze samenleving? Is een categoriale dan wel een decategorialiserende benadering - analoog aan het Vlaamse overheidsbeleid ten aanzien van minderheden - de meest gewenste en waarom? Is het jeugdwerk met, van, voor migranten een vorm van sociocultureel werk of mag, moet of kan het meer zijn?

Niet al onze vragen worden beantwoord in dit dossier.

We hopen met deze Bareel alvast de discussie wat aan te zwengelen.

Frieda Bex

Multiculturele projecten in het landelijke jeugdwerk: eerst intern sensibiliseren

Er lopen een goed dozijn 'multiculturele projecten' in het erkende landelijke jeugdwerk in Vlaanderen. Hoewel het einddoel van deze projecten het verhogen van de deelname van migrantenkinderen en -jongeren aan het jeugdwerk zou moeten zijn, is één van de belangrijkste facetten van de bestaande projecten het sensibiliseren van het huidige jeugdwerkpubliek voor de realiteit van de multiculturele samenleving.

Marleen Schepers beschrijft hoe en waarom dit gebeurt.

Er bestaan verschillende pedagogische wegen om te werken aan een gekleurde en open samenleving. Het Vlaamse jeugdwerk kiest reeds jaren voor een driesporenbeleid van sensibilisatie, contact en samenwerking, en 'integratie'.

Misschien een kunstmatig onderscheid - waarbij de drie sporen vaak door elkaar lopen of elkaar overlappen -, maar wel hanteerbaar voor plaatselijke groepen, afdelingen, en werkgroepen in het jeugdwerk.

Met *sensibilisatie* en vorming proberen we onze jongeren warm te maken voor het multiculturele thema. Ons grote streefdoel hierbij is een open en verdraagzame houding.

In *contact en samenwerking* kiezen we ervoor om zoveel mogelijk van de ervaringen en interesses van de jongeren zelf te vertrekken, en door ontmoetingen op basis van gelijkwaardigheid kansen te scheppen voor begrip, dialoog, en vriendschap.

'Integratie' noemen we liever 'participatie' van migranten aan onze jeugdwerkvormen.

Maak ze er warm voor!

Sensibilisatie en vorming krijgen in de verschillende multiculturele projecten een andere invulling naargelang de initiatiefnemer van het project een jeugdbeweging, jeugddienst of vormingsdienst is. Een tweede on-

derscheid wordt gemaakt door het doelpubliek van de organisatie: beoogt ze een algemeen publiek of werkt ze specifiek met maatschappelijk kwetsbare jongeren (jongeren in kansarme buurten, laaggeschoolden, migranten, instellingsjongeren, ...)? Nog een verschil is dat voor sommige jeugdorganisaties het multiculturele thema zo goed als nieuw was bij het opstarten van hun multiculturele project, terwijl anderen zich reeds op jaren ervaring konden baseren.

Als er dan migranten deelnemen aan onze werkingen, maken we liefst geen onderscheid tussen hen en de Belgische jongeren. Het zijn allen jongeren. Het lijkt ons belangrijker om de gelijkenissen te tonen dan om de verschillen te benadrukken.

Het multiculturele thema warm maken en warm houden gebeurt in de respectievelijke jeugdorganisaties meestal door vorming over dit thema zoveel mogelijk structureel in te bouwen, door kennismaking, contact en samenwerking, spelmateriaal, persoonlijke banden, ... aan te bieden op basis van gelijkwaardigheid en respect voor elkaar. Het multiculturele thema zou eigenlijk steeds aanwezig moeten zijn in onze werkingen. Via sensibilisatie en vorming zoeken we naar de gelijkenissen tussen Belgische jongeren en

migrantenjongeren. We willen elkaar leren kennen, begrijpen en aanvaarden om samen een stuk weg af te leggen. Heel wat misverstanden en vooroordelen ontstaan immers door onbegrip of een verkeerd beeld van elkaar. Vorming over de 'andere' door kennismaking, menselijk contact, zijn/haar ervaringswereld te leren kennen, is dan ook onontbeerlijk om openheid binnen de werking te waarborgen, niet alleen ten opzichte van migranten, maar ook ten opzichte van andere minderheden in onze maatschappij. We beseffen maar al te goed dat de migrantenjongeren die we willen bereiken, tussen twee culturen zitten, vaak maatschappelijk achtergesteld zijn, weinig kansen krijgen, We willen hen zeker niet voor een dilemma plaatsen, maar voor diegenen interesse hebben, willen we de drempel van onze organisaties zoveel mogelijk verlagen.

De aandachtspunten bij sensibilisatie over dit thema zijn veelvuldig. Na enkele jaren ervaring in de multiculturele projecten merken we dat het multiculturele thema niet alleen erg gevoelig is, maar ook dat we er steeds attent op moeten zijn om niet te gaan stereotyperen, of te vervallen in zogenaamde 'culturele' kijk- en proefsessies in één richting zoals een Marokkaanse theeceremonie. Het is belangrijk er steeds voor te zorgen dat de boodschap die we willen brengen op de juiste manier en met de juiste nuanceringsen overkomt.

Het thema warm houden op een speelse manier

Met interculturele vorming hebben we het over leren omgaan met verschillen eerder dan te wijzen op de verschillen zelf. Allerhande methodieken worden hierbij gebruikt, afhankelijk van het feit of je werkt met de grijze massa of met de gemotiveerden. Met de laatstgenoemden kan je veel concreter werken.

Doorgedreven ervaringsleren, zoveel mogelijk bij de wereld van de jongeren aansluiten,

dat is de boodschap. Maar hoe breng je zo'n leerproces op gang?

Door migranten uit te nodigen hun levensverhaal te komen vertellen, door deskundige buitenstaanders uit lokale integratiecentra, jeugthuizen, enz. aan het woord te laten, kan een eerste stap gezet worden.

Met aantrekkelijk materiaal kunnen jongeren gemakkelijk bereikt worden. Door spelen te ontwikkelen die door iedereen met wat achtergrond kunnen begeleid worden en/of door speciale vormingsmomenten in te richten om te leren werken met multicultureel spelmateriaal, kan heel wat bereikt worden. Omdat elke organisatie zo z'n eigen manier van werken heeft, ontwikkelen verschillende jeugdorganisaties eigen spelmateriaal. De ervaring leert dat eigen materiaal sneller gebruikt wordt.

Actieve vormingsmethodieken zoals een avontuurlijk weekend, video, graffiti, ... waarbij jongeren samenwerken, elkaar op alle mogelijke manieren leren kennen zonder dat er al te veel gepraat moet worden over integratie, kunnen een volgende stap zijn. Daarnaast moet er ook aandacht zijn voor positieve beeldvorming. De 'maatschappelijk kwetsbare jongeren' moeten de kans krijgen om met hun verwezenlijkingen naar buiten te treden. De omgeving tonen wat deze jongeren kunnen bereiken, draagt bij tot hun zelfwaardegevoel.

Sensibiliseren gebeurt ook via affichecampagnes, artikels, werk-, leer- en docmappen om geïnteresseerde begeleiding meer informatie, methodieken, adressen, en spelen te bezorgen. Via nationale, provinciale en plaatselijke stuurgroepen wordt ingespeeld op vragen en gezocht naar mogelijkheden in de verschillende regio's van ons Vlaamse land. Workshops over vooroordelen, openheid, en cultuurverschillen worden ontwikkeld en te velde begeleid. Verscheidene projecten werkten ook mee aan het video-

project 'Pas de deux, multiculturele oefenpases', dat kadert in de Europese jeugdcampagne tegen racisme, xenofobie, antisemitisme en intolerantie (1995).

Binnen de jeugdorganisaties worden structuren ontwikkeld opdat kennismaking met en vorming over migranten daadwerkelijk zin zouden hebben. Het middel bij uitstek hiervoor is een stuurgroep. Van daaruit worden de jongeren gestimuleerd om inspanningen te doen om samenwerkingsverbanden aan te gaan, om migrantenkinderen en -jongeren te leren kennen.

Multiculturele sessies op basiscursussen en instructeurscursussen zijn terug te vinden bij de meeste jeugdorganisaties. Ontmoetingen met migrantenjongeren, die bij voorkeur zelf actief zijn in een migrantenjongerenorganisatie, worden meestal als zeer leerrijk ervaren. Naast de vormingssessies 'intercultureel leren' wordt aandacht geschonken aan een aantal facetten uit andere culturen: Afrikaans dansen, Latijns-Amerikaanse percussie, ... waarbij exotisme de te vermijden valkuil is. Dit geldt trouwens ook voor Marokkaanse theeceremonies, Turkse hapjes, enz. Ook worden migranten ertoe aangezet deel te nemen aan een basiscursus voor animator in het jeugdwerk. Het aantal migranten dat onze kadervorming bereikt, blijft eerder gering. De prijs van de cursussen en de inter-naatsformule blijken de grootste struikelblokken.

Sommigen vormingsdiensten kiezen ervoor om voor specifieke doelgroepen zoals migrantenjongeren basiscursussen uit te werken en op te zetten. Daarvoor wordt nauw samengewerkt met lokale integratiecentra en andere migrantenwerkingen. Om zo'n cursus zowel voor meisjes als jongens heel toegankelijk te maken, wordt er gekozen voor een externaatscursus. De kostprijs wordt laag gehouden. Het ervaringsgericht leren gebeurt heel concreet en stapsgewijs.

Het is de bedoeling dit opzet uitgebreid te evalueren opdat migranten in de toekomst werkelijk meer kansen zouden krijgen om een basiscursus te volgen en een attest van jeugdwerker te behalen.

Binnen enkele jeugdorganisaties wordt in het kader van multicultureel samenleven ook speciale aandacht besteed aan speelpleinwerking. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met lokale integratiecentra en kinderwerkingen in kansarme buurten.

Hoe omgaan met racisme

We kiezen ervoor mee te werken aan een multiculturele samenleving, in een open geest. Dit houdt in dat we ook bewust willen strijden tegen de invloed van het Vlaams Blok en de optredende gewenning ten aanzien van racisme en extreem-rechts. De op-eenvolgende verkiezingsuitslagen geven aan dat het succes van het Vlaams Blok niet occasioneel was. Het Vlaams Blok is een gevestigde waarde geworden.

Door de dagelijkse negatieve berichten over de benarde economische situatie waarin ons land verkeert, vinden extremistische ideeën makkelijker een voedingsbodem. De realiteit leert ons dat racisme een hardnekkig fenomeen en probleem is, en dat wij als jongerenorganisaties bewust moeten blijven strijden tegen (gewenning aan) racisme.

We kunnen aan racismebestrijding doen door inzichten te verwerven in de samenlevingsmechanismen, stereotypen en vooroordelen weg te werken en te vermijden, drempels te verlagen en uitsluitingsmechanismen weg te werken om de participatie van migranten aan het jeugdwerk te bevorderen. Dit kan echter enkel lukken als racismebestrijding daadwerkelijk deel uitmaakt van de dagelijkse werking van onze organisaties, en dus geïntegreerd wordt in de basiswerking. De vorming met betrekking tot het bestrijden van racisme wordt toegespitst op 'alldagse racisme'. We willen een negatieve beeldvorming over migranten en vreemdelin-

gen wegwerken. We geloven erin dat we de de lauwe middenmoot, de grijze massa nog kunnen beïnvloeden. Vanuit onze organisaties willen we duidelijke grenzen stellen en daarnaast inzichten bieden. Bepaalde denkbeelden staan we niet toe, passen niet in onze jeugdorganisaties. Tijdens vormingsmomenten en aan de hand van spel materiaal willen we jongeren inzicht laten verwerven in het fenomeen racisme, en in het proces dat eraan voorafgaat van vooroordelen, beeldvorming, enz. Dit gebeurt in kleine groepjes via het inzien van de eigen vooroordelen, het inleven in de positie van anderen, het herkennen van ervaringen en gevoelens, contact met en informatie over migranten. Het is nodig te werken aan het sterker maken van ons kader om weerwerk te kunnen bieden aan racisme in onze jeugdorganisaties. We vinden het ook een uitdaging om rond het harde of starre racisme te werken, maar raken er moeilijk uit hoe dit aan te pakken.

Algemeen wordt ook opgeroepen om aan grootschalige initiatieven zoals de Hand in Hand-betogingen deel te nemen. Er wordt bekendheid gegeven aan tentoonstellingen, voorlichtingsfilms, vormingspakketten die door allerhande organisaties worden aangeemaakt over het multiculturele thema of anti-racisme. Via de geijkte informatiekanaalen (ledenbladen, bestuursvergaderingen, bijeenkomsten) worden multiculturele manifestaties en activiteiten van migranten jeugdhuisen of werkingen met kansarme jongeren bekend gemaakt.

Een multiculturele jeugdwerking... een droom?

Met al die sensibilisatie en vorming hopen we in ieder geval dat het - op lange termijn - vanzelfsprekend wordt dat migranten deelnemen aan onze jeugdwerkvormen.

In de loop van de projecten merken we een evolutie van vorming over multicultureel samenleven en openheid, naar vorming over

beeldvorming, vooroordelen en omgaan met racisme.

Dankzij de projecten zijn er minder remmingen in de organisaties en is er groeiende interesse voor het multiculturele thema bij een grotere groep jongeren. Zij vormen dan ook de stimulans om concreter te gaan werken rond het multiculturele thema. In sommige jeugdorganisaties is er trouwens dankzij het multiculturele thema ook meer aandacht gekomen voor kansarmoede en Noord-Zuid-verhoudingen.

Het gaat in ieder geval om een werk van lange adem, een bewustwordingsproces waarvoor constant aandacht zou moeten zijn op alle niveaus. Er wordt ook zoveel mogelijk gewerkt aan de inbedding van deze sensibilisatie en vorming, zodat er ook na het aflopen van de projecten Multicultureel Samenleven blijvend aandacht is voor het multiculturele thema in de verschillende jeugdorganisaties.

Intussen is er nog meer aandacht nodig voor sensibilisatie. Hiervoor rekenen we op samenwerking met organisaties die het vertrouwen van de migranten hebben gekregen.

Marleen Schepers

... en wie zijn jullie?

Na sensibilisatie is het tweede spoor in de aanpak van het Vlaamse jeugdwerk dat van contact en samenwerking.

De verschillende projecten van de jeugdorganisaties proberen verschillende methodieken uit en verfijnen ze geleidelijk om op een zinvolle manier in contact te komen met migrantenkinderen en -jongeren of om hen in contact te brengen met het Vlaamse jeugdwerk. Het eerste sluit nog aan bij de sensibilisatie-idee die in het vorige artikel beschreven wordt. Het tweede is eerder wervend of 'integrerend', bedoeld om de participatie van migranten aan de 'klassieke' jeugdwerkvormen te verhogen.

De vijf volgende bijdragen beschrijven verschillende methodieken gaande van eerder projectmatig tot heel kort aanleunend bij de 'gewone' werking van het klassieke jeugdwerk. Ze vormen geen volledige beschrijving van de verschillende projecten of van de methodieken die erin gehanteerd worden; de beschrijving is eerder exemplarisch.

Van uitwisselingsproject tot partnership

Het verhaal van een drie jaar samenwerken in stilte

Dit verhaal speelt in Antwerpen, meer bepaald 'op 't Zuid'. De protagonisten: de plaatselijke jeugdbeweging KSA, en IFKA, een werking kansarme jeugd. Sinds drie jaar werken zij samen. Hun opzet is duidelijk: regelmatig samen activiteiten opzetten om zo tot een beter contact te komen en hun kinderen en jongeren met elkaar te leren omgaan. Het is het verhaal van een uitwisselingsproject dat niet zomaar uit de lucht kwam vallen. Het opstarten ervan, de visie die erachter zit, de opvolging, ... het was het werk van een kern van vrijwilligers, later ondersteunt door een beroepskracht. En bij de initiatiefnemers beginnen we ons verhaal ...

In 1991 werd op het nationaal secretariaat van de jeugdbeweging KSJ-KSA-VKSJ een werkgroep Multicultureel Samenleven opgestart. Deze groep zou, vanuit een duidelijke visie, heel concrete projecten proberen te realiseren.

Een van de discussies in die beginperiode was: hoe kunnen we meer contacten stimuleren tussen 'onze jongeren' en migrantenjongeren? Stimuleren we hen om aan te sluiten bij onze plaatselijke jeugdbewegingsgroepen of zoeken we een andere manier?

Ze zochten naar een andere manier ... Migrantjongeren zijn immers dikwijls georganiseerd in werkingen kansarme jeugd. Deze werking zijn bijgevolg meer thuis in de leefwereld van deze jongeren en weten beter hoe ze aan te pakken. Kortom, ieder heeft op

zijn terrein een zekere knowhow. De idee kwam dan ook snel om die knowhow samen te leggen en de mogelijkheden van gezamenlijke projecten te onderzoeken.

In '92 diende er zich een interessante case aan. Een KSA-begeleider uit Antwerpen wou met zijn groep eens een uitwisselingsactiviteit doen met migranten en vroeg hiervoor de hulp van de nationale werkgroep. Deze organiseerden hierover een gesprek met Luc Martens, toenmalig Uit De Marge-coördinator. Samen met Luc werden de voorwaarden voor een geslaagde uitwisseling bekeken en werd er gezocht naar een geschikte partnerorganisatie. Het oog viel daarbij op IFKA en die waren bereid om mee in de boot te stappen.

De eerste gezamenlijke activiteit mocht niet hals over kop opgezet worden, dat had ieder een al vlug door. Om het project alle slaagkansen te geven moest het heel degelijk voorbereid worden. Er werd een plan opgesteld. Volgende elementen waren daarin essentieel:

- een uitgebreide kennismaking tussen de begeleidingsploegen;
- het inschatten van de gelijkenissen en verschillen in organisatiecultuur;
- het inschatten van de achtergrond van de jongeren en de gevolgen hiervan in hun gedrag;
- een analyse van interesses van jongeren (wat verwachten ze van een namiddag KSA of IFKA);
- het zoeken naar een geschikte leeftijdsgroep. Hierbij is het belangrijk om met goede groepen te werken. Een groep moet klaar zijn voor zo'n uitwisseling;
- het zoeken naar activiteiten die beide groepen liggen en die interculturele contacten zouden stimuleren.

Al deze elementen werden op enkele bijeenkomsten met de begeleiding van KSA en IFKA aan de hand van een methodiek doorgepraat. Uit deze vergaderingen staken ze heel wat op: het besef van het verschil tussen een vrijwilligerswerking (jeugdbeweging) en werken met professionelen (werking kansarme jeugd), hoe er bij de ander gestraft en beloond werd, waarom IFKA vanaf een bepaalde leeftijd moeilijke meisjes bereikte, waarom de KSA enkel met jongens werkte,...

Na een tijdje werd er natuurlijk uitgekeken naar een eerste gezamenlijke activiteit. IFKA kwam met de idee om met de 14-16-jarigen samen radio te maken. IFKA had in die tijd een wekelijks programma op Radio Centraal, een vrije radio. Het werd een leuk programma; de IFKA- en KSA-jongeren vertelden over hun favoriete activiteiten tijdens de werking. Iedereen kreeg de smaak te pakken en de volgende werkjaren volgden er nog meer gezamenlijke activiteiten, ook met de andere leeftijdsgroepen. Maar dit kunnen we beter door Johan, de ex-groepsleider van de KSA-groep laten vertellen.

Hij schreef dit in december '94:

"Zaterdag 29 oktober gingen acht knapen van KSA Mariabond op bunkertocht. Zeven kerels van IFKA gingen mee. Op buik en band staken ze het anti-tankkanaal over en zochten zich met kaarslicht een weg door de betonnen ingewanden van het fort. Reacties na afloop: zin in meer bij Abdel, Ozgür en vriendjes; gemengde appreciatie bij Wim, Thomas en kameraden.

Het initiatief voor deze multiculturele namiddag viel niet uit de lucht. Al een paar jaar zoekt KSA Mariabond naar een zusterorganisatie die met migranten werkt. Samen spelen is immers een eerste stap naar samenleven en daar willen we als jeugdbeweging aan werken. Vorig jaar waren er een paar kennismakingen. Een groot verschil tussen jeugdbeweging en straathoekwerking is het begeleidings-

kader. De begeleiders van IFKA worden betaald en het jeugdhuis is ook in de week open. In het begin is het dus wat zoeken naar de juiste golflengte.

Dan was er een eerste activiteit. Enkele KSA'ers werden uitgenodigd in de studio van Radio Centraal, waar IFKA een programma heeft. Een uur in de ether. De knapen (14-16) vonden het fantastisch, de begeleiding wilde meer.

Meer kwam er dit jaar, in oktober. Onder aanvoering van Dirk De Cock (multiculturele kracht KSJ Nationaal), werden er nieuwe plannen gemaakt. Dit keer nodigde de KSA uit. We vertelden onze knapen alleen dat er nog een andere groep zou meegaan. 'Het zijn allemaal vreemden!', riepen ze dan ook verbaasd toen ze IFKA in het vizier kregen. Ze reageerden erg afwachtend. De bunkertocht zelf zat vol vaart en spanning. Weinig kans om vrienden of vijanden te maken. Dit komt ook, eigenaardig genoeg, omdat het zo moeilijk is elkaars namen te onthouden.

De knapen waren verrast dat IFKA nog harder kon roepen en lawaai maken dan zij. Ook waren er een paar agressievere jongens bij en dat viel niet in goede aarde. Toch was het een toffe en leerzame namiddag.

Na de kerstvakantie gaan we weer een stapje verder. De moeilijkere gasten van het jeugdhuis zijn er dan niet bij. Zo krijgt de activiteit, zeker in het begin, meer kans. Ook op andere fronten gaan we samenwerken. De piepjongknapen worden in januari door de kinderverwerking van het jeugdhuis getraakteerd op estafettespelen en de begeleiding wordt uitgenodigd op de fuiven van IFKA".

Dit verhaal uit Antwerpen is geen alleenstaand verhaal. Op verschillende andere plaatsen in Vlaanderen zette KSJ Nationaal soortgelijke initiatieven op. De basisidee bleef steeds dezelfde: een jeugdbeweging en een werking met migranten engageren zich om op regelmatige basis goed voorbereide, gezamenlijke activiteiten op te zetten.

Uit deze projecten heeft KSJ heel wat leerpunten onthouden:

- De idee achter de uitwisselingen slaat bij heel veel groepen aan. De begeleiding van beide kanten vinden het belangrijk dat de jongeren elkaar leren kennen en met elkaar leren omgaan.
- De betrokkenen vinden het belangrijk dat ze dit 'gewoon doen' en dat dit zo weinig mogelijk als een speciale activiteit beschouwd wordt. Er wordt dan ook geen extra ruchtbaarheid aan gegeven naar de ouders of de buitenwereld.
- Deze uitwisselingsprojecten staan los van de aanwezigheid van eventuele migrantenleden: de bedoeling van de uitwisselingen is in de eerste plaats mekaar beter leren kennen en niet dat migranten gaan aansluiten bij jeugdbewegingen; de ervaring die de jeugdbewegingen opdoen in een uitwisselingsproject kan wel nuttig zijn bij de begeleiding van eventuele migrantenleden.
- Het opstarten van uitwisselingsprojecten vraagt heel wat tijd en energie. Omdat KSJ geen voorstander is van 'trial and error'-projecten (we proberen maar eens en zien of het lukt), hechten ze veel belang aan een goede voorbereiding en een degelijke ondersteuning. Met die ingesteldheid kan veel lukken.

Misschien zijn deze uitwisselingsprojecten wat de idee betreft niet zo spectaculair of vernieuwend. In wezen is het ook een heel eenvoudig idee: we doen regelmatig activiteiten samen. En toch gebeurt het nog veel te weinig of systematisch. Natuurlijk is zo'n uitwisselingsproject niet aan elke werking besteed en is het pas zinvol als je zelf sterk in je schoenen staat. Maar eens over het muurtje kijken, eens een andere werking leren kennen en zeggen "wij doen regelmatig dingen samen, dat is voor onze jongeren waardevol," dat is een stap die nog veel te weinig gezet wordt.

Dirk De Cock

Ik ga mee omdat ik
thuis niks doe en hier
veel spelletjes speel en
mij amuseer.

Murat, 12 jaar

Kamperen is de mooiste zomersport ...

*'Op kamp gaan' is een begrip
in het klassieke jeugdwerk.*

*Elke groep, afdeling of eenheid trekt
in de zomermaanden naar een heerlijk oord om
er zijn kamp door te brengen. 6 tot 15 dagen
in groep samenleven; de kleinsten overnachten
in gebouwen en de ouderen vaak in tenten.
Een deugddoende ontspanning waarbij veel
aandacht gaat naar spelen, avontuur,
samenwerking, leren van elkaar,
verantwoordelijkheid nemen.*

*Op kamp gaan is een activiteit waarin het klas-
sieke jeugdwerk doorheen de jaren sterk geworden
is. Leidingsploegen zijn erin getraind hun leden
een boeiend en aangenaam
programma voor te schotelen en meerdere
dagen de kinderen en jongeren te begeleiden.*

*Deze troef wordt ook in de multiculturele werking
van de jeugdbewegingen benut om kinderen en
jongeren van anders-etnische afkomst te betrek-
ken. Elke jeugdbeweging heeft wel een kamp met
multiculturele inslag. Door samen te eten,
te spelen, te werken, en te slapen beoogt men de
samenwerking over cultuurgrenzen heen tastbaar
te maken en vooroordelen weg te werken.*

We beschrijven een aantal voorbeelden:

Het Sjo-kamp van KSJ-KSA-VKSJ

Sinds 1993 betreft KSJ-KSA-VKSJ migrantenjongeren bij zijn jaarlijkse Sjo-kamp. Het Sjo-kamp is een nationaal kamp voor de 14- tot 16-jarige leden van de beweging, de sjo'ers. Dat eerste gemengde kamp in 1993 werd er gewerkt rond het thema 'media', het jaar nadien rond 'grootstad' en in 1995 rond 'ta-boes'. Het kamp wordt nationaal georganiseerd en voorbereid door een ploeg KSJ'ers en begeleiders van de samenwerkende jongerenwerkingen. In '95 waren dat de jongerenwerkingen van Waterschei, Winterslag en Kolderbos-Genk. Dit jaar stapten ook werkingen met migrantenjongeren uit Mechelen, Vilvoorde en Houthalen in de boot. Aan het programma, de regels en afspraken, enz. wordt een jaar lang gezamenlijk voorbereid. Er nemen zo'n 70 KSJ-KSA-VKSJ-leden en een 30-tal migrantenjongeren deel aan het kamp. De eigen leden schrijven individueel in, de migrantenjongeren komen in groep.

Het Sjo-kamp is een echt kamp: er wordt in tenten overnacht, kampvuur gemaakt, in de bossen getrokken en buiten geleefd, wat voor de migrantenjongeren in het begin vreemd aandoet. Er wordt gewerkt met 'gemengde' leefgroepen, telkens onder de hoede van twee begeleiders: een KSJ-er en iemand van een jongerenwerking. Het aanbod is zowel speels als inhoudelijk, gaande van tochten tot groepsdiscussies, waardoor beide groepen elkaar beter leren kennen.

Met het sjo-kamp wil KSJ-KSA-VKSJ zijn eigen leden een inhoudelijk goed gestoffeerd kamp aanbieden, hen op een speelse manier confronteren met hedendaagse, maatschappelijke thema's, en hun wereld verruimen door hen in contact te brengen met jongeren uit alle windstreken. Voor migranten-

jongeren is het Sjo-kamp in de eerste plaats een gelegenheid om op een gewone manier met Belgische jongeren in contact te komen en een kamp mee te maken.

De kampen van Jeugd en Gezondheid

Jeugd en Gezondheid, de jeugddienst van de Christelijke mutualiteit, organiseert sinds jaar en dag vakantiekampen voor kinderen en jongeren. Het Verbond Antwerpen stelde in 1990 vast dat er nauwelijks migrantenkinderen en -jongeren op dit aanbod ingingen. Daaruit groeide de idee om multiculturele vakanties te organiseren. Hiervoor werkt het verbond samen met buurtwerkingen, meisjes- en vrouwenwerkingen. De begeleidingsploegen krijgen een speciale opleiding om deze kampen te begeleiden. Door de jaren heen hebben ook een aantal Marokkaanse jongeren de gewone CM-cursussen gevolgd. Ze gaan mee als monitor op de gewone vakanties. In 1995 ging de vijfde multiculturele vakantie door met 28 Vlaamse en 19 allochtone kinderen tussen 8 en 12 jaar.

Naar aanleiding van dit Antwerpse initiatief groeide op nationaal vlak het idee om een uitwisselingsweekend voor monitoren en een uitwisselingsvakantie voor adolescenten te organiseren, in samenwerking met verschillende migrantenwerkingen.

De open kampen van VVKSM, Scouts en Gidsen

Sinds de zomer 1994 organiseert VVKSM, Scouts en Gidsen een aantal 'open-kampen' met de volgende doelstellingen: maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren de mogelijkheid geven te genieten van een scoutskamp als leuke vakantiebesteding; scouts en gidsen laten kennismaken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren en hun leefwereld en er daardoor meer open voor te staan in de eigen werking; maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren laten kennismaken met scouting door mee te gaan op kamp en nadien eventueel

door te stromen naar een bestaande scoutsgroep.

In de grote steden (Gent, Antwerpen, Brussel) worden met deze kampen migrantenkinderen en -jongeren bereikt. In de meer landelijke streken (b.v. de streek van Torhout) zijn het voornamelijk vierde-wereldkinderen die aan het kamp deelnemen. VVKSM nodigt deze kinderen uit om deel te nemen aan een bestaand kamp van een plaatselijke groep of aan een speciaal kamp opgezet door een nieuw gevormde leidingsploeg uit een bepaalde regio. Deze ploeg wordt voorbereid door vorming over de leefwereld van de kinderen. Sporadisch gebeurt het ook dat groepen uit een jongeren- of kinderwerking gezamenlijk deelnemen aan een bestaand kamp van een plaatselijke groep.

Voor alle kampen wordt er sterk samengewerkt met diverse organisaties (buurtwerking, sociale centra, LIC's, kinderwerkingen, ...) die, minimaal, kinderen doorverwijzen of, maximaal, het kamp mee voorbereiden en opzetten.

Om het kamp materieel te ondersteunen bouwde VVKSM met steun van de Koning Boudewijnstichting en de Nationale Loterij een materialenbank uit. De organisatoren van zo'n kamp kunnen hier persoonlijk materiaal ontlenu (slaapzakken, matjes, rugzakken, ...) zodat de deelnemers deze niet hoeven aan te kopen. Ook andere organisaties (kinder- en jongerenwerkingen) kunnen dit materiaal ontlenu voor hun eigen kampen.

De avontuurlijke meerdaagse van Chiro.

Reeds meerdere jaren organiseert Chiro avontuurlijke meerdaagse tochten waaraan Aspi's (de oudste leeftijdsgroep, 16 jaar en ouder) en migrantenjongeren uit eenzelfde lokatie deelnemen.

Zo verliep in de paasvakantie van 1995 de avontuurlijke driedaagse in samenwerking met het Provinciaal Integratiecentrum van

Limburg (PRIC). Het PRIC nam op zich om migrantenorganisaties voor het project aan te zoeken: de vzw Mozaïek uit Bilzen en de Meisjeswerking Winterslag. Vanuit Chiro namen de aspi's van Bilzen deel aan dit initiatief.

Na een gezamenlijke voorbereiding trekken de jongeren de Ardennen in. Doelstellingen zijn om jongeren uit verschillende cultuurgroepen een open houding te helpen ontwikkelen en door samen te werken een positief beeld van elkaar te krijgen. Ook de organisaties leren elkaar zo kennen en er wordt getracht een langere samenwerking tussen die bepaalde Chirogroep en jongerenwerking tot stand te brengen.

In de toekomst wordt de werkwijze bijgestuurd. Na een grondige evaluatie ontstond de idee om een externe (d.i. zonder overnachting) meerdaagse te doen, dichtbij huis, rond het thema 'expressie'.

Veerle Matthijs, mei 1996

Ik ga mee met deze vakantie omdat ik andere kinderen wil leren kennen, omdat mijn nicht meeding en om mij te amuseren. Welk beeld ik op voorhand van dit kamp had? Ik had er geen idee van. Om spelletjes te spelen?

Nawal, net 13 geworden

De Samenscholingsweek, een veelkleurig KAJ-project

In januari 1991 vond een eerste samenscholingsweek plaats met 40 scholieren uit technische en beroepsrichtingen van Sint-Niklaas scholen.

Met dit projectidee wilde de streekleiding van KAJ-Waasland jongeren die op zoek waren naar wat zij konden doen tegen racisme, een concreet aanbod aanreiken. Het werd een enorm succes. De basis voor de voortzetting van dit project met meer jongeren dan verantwoordelijken, werd gelegd. Na het eerste jaar ontstond immers reeds een nieuwe groep uit de deelnemers. Nu, vijf jaar later, is het project volledig in handen van vrijwilligers. Zo werd de samenscholingsweek een project van, door en voor jongeren.

De KAJ, Kristelijke Arbeiders Jongeren, is een vormingsbeweging voor jongeren tussen 14 en 25 jaar. Als jongeren willen we beweging brengen in onze samenleving. Want wij denken na over wat er in de wereld dichtbij en veraf gebeurt. We geven stem aan de ideeën en ervaringen van jongeren. We buigen ons over situaties waar jongeren over praten, zoals verkeer of drugs. We gaan in tegen werkloosheid en racisme. De derde en de vierde wereld liggen voor ons op dezelfde wereldbol. We willen bouwen aan een aarde die leefbaar is voor iedereen. Om dat duidelijk te maken, doen we vormingsactiviteiten, nemen we standpunten in, stappen we mee op in een betoging, voeren we een ludieke actie, treden we naar buiten. Historisch is KAJ gegroeid in de arbeidersklasse. Vandaag de dag vormen jongeren uit BSO en TSO, schoolgaand, werkloos of werkend, nog steeds de belangrijkste doelgroep - zonder uitsluiting van andere jongeren.

De KAJ-Samenscholingsweek wordt georganiseerd door plaatselijke KAJ-groepen. Dit gebeurde reeds in Beveren, Dendermonde en St.-Niklaas. De samenscholingsweek is een week midden in het schooljaar, bedoeld voor 40 à 50 schoolgaande jongeren, voornamelijk uit technisch en beroepsonderwijs, van eenzelfde stad of gemeente. Overdag gaan de jongeren naar school. Na schooltijd komen alle deelnemers samen in een jeugdcentrum om samen te eten, schoolwerk te maken, zich te ontspannen en deel te nemen aan allerlei activiteiten over het samenleven met mensen met een verschillende culturele of sociale afkomst. Zo is er elke dag een vreemde maaltijd bereid door gastkoks van Marokkaanse, Turkse, Filipijnse,... afkomst, wordt er Afrikaanse dans en percussie aangeleerd, en staan hennaschilderen of haartooi op het programma. Ook belangrijk zijn de gesprekken met jongeren en volwassenen, mannen en vrouwen van verschillende culturele en sociale afkomst, actief in allerlei initiatieven als vrijwilliger of beroepshalve. Maar minstens even belangrijk is het samenleven met jongeren van verschillende herkomst.

In de eerste plaats is deze samenscholingsweek een daad van positief verzet van de organiserende jongerengroep tegen het toenemende racisme rondom ons. Zij betrekken hierbij andere jongeren voor meer vriendschap en gelijkheid.

Dit doen we door een verscheidenheid van activiteiten te organiseren, met de klemtoon op ervaringen opdoen: al doende, al samenlevende, al spelende kennis maken met andere mensen (jongeren, volwassenen), met andere leefrealiteiten, met andere culturen. Zo willen we jongeren aanzetten tot een grotere openheid en interesse voor de verscheidenheid in onze samenleving en de realiteit van discriminatie en racisme. Zo willen we

hen motiveren om mee te werken voor meer vriendschap en een gelijke behandeling van alle mensen.

Met deze activiteiten wil KAJ sterkere jongeren vormen die karretrekker kunnen zijn voor anderen, in KAJ en op andere plaatsen in hun leven; jongeren die initiatieven nemen voor meer rechtvaardigheid en solidariteit.

De samenscholingsweek richt zich uitdrukkelijk tot een ruime groep van jongeren en wil zeker niet alleen 'de overtuigden' samenbrengen. Sommige jongeren mogen van hun ouders helaas niet meedoen omwille van het thema. Anderen kregen na de samenscholingsweek hevige ruzies met hun ouders over gewijzigde opvattingen of nieuwe vrienden. Telkens getuigen deelnemers na afloop bij begeleiders en vrienden over hun angsten, 'goede raad', de vele verhalen en soms ook over hun eigen negatieve ervaringen. Ook de jonge 'vreemdelingen' ervaren deze weken als een steun in hun eigen zoeken naar hun identiteit.

Een opmerkelijke evolutie is de positie en de rol van deelnemende migrantenjongeren in het project.

Bij de start waren er contacten met migrantenjongeren van Turkse en Marokkaanse afkomst, met Afrikaanse vluchtelingen en werden organisaties zoals het LIC en Jongerencentrum West gevraagd mee te werken. Het LIC St.-Niklaas werd aanvankelijk vooral aangesproken om te helpen met het leggen van contacten met de Turkse en Marokkaanse verantwoordelijken en voor de vertaling van de uitgenodigingsfolder. Zij brachten ook een getuigenis en hielpen Marokkaanse kookmoeders zoeken. Wij zijn zelf ook op zoek gegaan in de stad naar migranten die wilden meewerken. De betrokkenheid van KAJ-verantwoordelijken bij antiracistische projecten zoals Kleur, School Zonder Racisme en de reeds bestaande contacten met allochtone jongeren waren hierin heel belangrijk.

We zagen de deelname van migrantenjongeren heel rooskleurig na de vele enthousiaste reacties. Toch namen slechts een zevental migrantenjongeren deel. Vanaf het tweede jaar hebben enkele Marokkaanse jongens hun medewerking verleend in de voorbereiding en realisatie van dit project.

Het derde jaar werden enkele van deze medewerkers ook leefgroepbegeleiders, terwijl enkele nieuwe Marokkaanse jongeren als deelnemer in het project stapten.

De vijfde samenscholingsweek was de eindverantwoordelijke een Marokkaanse jongen, omringd door een Belgisch-Marokkaanse begeleidersploeg en medewerkersploeg. Voor het eerst nam ook een Marokkaans meisje deel.

Ook de vluchtelingendeelname kende een belangrijke verandering. Aanvankelijk waren de Afrikaanse vluchtelingen slechts op één avond aanwezig. Vanaf het derde jaar namen vluchtelingenjongeren uit verschillende landen deel aan de samenscholingsweek. Dit kon door de samenwerking met het Opvangcentrum van het Rode Kruis.

te Deinze. De laatste twee jaar bereikten we ook enkele vluchtelingenjongeren uit Sint-Niklaas.

Uit de samenscholingsweken ontstond ook een permanente groep van Belgische en Marokkaanse jongeren in KAJ-verband in Sint-Niklaas. Deze groep vormt een belangrijke schakel tussen de projecten door.

De sterke rol die de allochtone jongeren tot nu toe opgenomen hebben, is essentieel in het welslagen van de Samenscholingsweken geweest.

Van bij het begin wilden we op de Samenscholingsweken ook islamvriendelijk werken. Tegenover het vele negatieve, wilden we een bijdrage leveren om tot een positief zelfbeeld en identiteit te komen. We vertaalden dit begrip in regels, b.v. geen alcohol, een gebedsruimte, geen varkensvlees, vlees aankopen bij een Marokkaanse slager.

We vertaalden het nog veel sterker in onze activiteiten en sprekers. Ook de Marokkaanse begeleiders namen hierin meer en meer initiatief door hun houding en opstelling. Het begrip 'islamvriendelijk werken' houdt dus veel meer in dan alleen het gelovige aspect. De trots, fierheid en uitstraling van zowel de jongeren met hun verschillende nationaliteiten op hun eigen inbreng en hun gemeenschappelijke project maakten hen allen sterker in hun geloof en in hun positief verzet!

Geert Waterschoot
mei 1996

Ik ga mee omdat ik het leuk vind. Omdat het goeie monitors zijn. Op zo'n kamp word je rapper volwassen en heb je veel vrienden. Ik ga elk jaar mee.
Younes, 10 jaar

Arktos: een vormingscentrum voor maatschappelijk kwetsbare jongeren

Arktos is een vormingscentrum voor maatschappelijk kwetsbare jongeren.

In vijf regio's zetten we vorming op, speciaal gericht naar jongeren tussen 15 en 25.

In de buurten, scholen (deeltijds onderwijs), instellingen, jeugthuizen waar we werken, vinden we jongeren van velerlei origine. In die zin hoeven we geen speciale moeite te doen om migrantenjongeren te betrekken in onze werking.

Zij zijn meestal reeds aanwezig op de plaatsen waar we projecten opzetten.

In onze vorming is het de bedoeling om de jongeren hun eigen plaats in de maatschappij te laten vinden. We werken daarom sterk ervaringsgericht. We gaan uit van de ervaringen van jongeren, van wat zij belangrijk vinden en werken daarmee verder. Er worden vooral actieve vormingsmethodieken gebruikt: video, graffiti, avontuurlijke tochten, muziek, ... omdat deze het best aansluiten bij de 'taal' van de doelgroep.

Om deze jongeren hun plaats te laten vinden in deze maatschappij, is echter wat meer nodig dan vorming alleen. Daarom trachten we ook samen te werken met alle organisaties waarmee deze jongeren in contact komen (netwerkvorming).

Daarnaast werken we aan wat wij de 'maatschappelijke vertaling' noemen. Vanuit de ervaringen met de jongeren willen we hen een stem geven en de maatschappij confronteren met haar eigen falen.

Meestal heeft men geen aandacht voor deze jongeren. Men kent ze niet, of slechts een beetje, en men heeft een erg negatief beeld

van hen. Daarom willen we in onze projecten met de jongeren positief naar buiten komen, om te laten zien wat ze wel kunnen. Ook trachten we zoveel mogelijk vertegenwoordigd te zijn in het beleid om de aandacht van de beleidsmakers te vestigen op de gevolgen van hun maatregelen op deze jongeren, of op hun gebrek aan inspanningen.

Dikwijls is wat we doen echter veel kleinschaliger en trachten we het negatieve beeld van één van de leerkrachten of van een plaatselijke schepen of van de buurtbewoners om te zetten in een positief beeld. Met hun frustratie en ongenoegen komen de jongeren immers dagelijks in contact.

"We zien mekaar dagelijks,

maar nu kennen we

mekaar pas goed".

Een voorbeeld van een dergelijk kleinschalig project is een graffiti-project in Beringen. Door de Beringse demografische situatie was dit project vanzelfsprekend een multicultureel project.

Beringen is een stad waar 12,4% van de totale bevolking bestaat uit migranten. In de groep jongeren is er een aanwezigheid van 20% migranten. Beringen is tevens gekenmerkt door verscheidene zogenaamde 'kansarme wijken'.

Idee

Een eerste graffiti-project in samenwerking met een lokale scoutsgroep vormde in 1994 de start. De bedoeling was oorspronkelijk Belgische en migrantenjongeren samen te brengen rond een thema binnen hun stad. Slechts enkele migrantenjongeren namen deel aan dit project. Een tweede poging, in samenwerking met het lokaal integratiecentrum, kende meer succes.

Een specifieke methodiek

'Graffiti spuiten' is een methodiek die voor ons verschillende functies vervult.

Vooreerst sluiten graffiti nauw aan bij de leefwereld van de jongeren. Jongeren zijn steeds

"De positieve reacties van buitenaf vond ik heel tof". op zoek naar verscheidene manieren om hun stem te laten horen. Graffiti spuiten is één mogelijke uitingvorm, die bij jongeren frequent voorkomt. Voorts staan jongeren via de graffiti stil bij allerlei thema's waarmee ze vaak geconfronteerd worden: cultuurverschillen, racisme, vooroordelen, werkloosheid, milieu, enz.

Tenslotte kan graffiti een middel zijn tot integratie. Jongeren hebben nood om hun stem op een geaccepteerde wijze te laten klinken.

Naar de buitenwereld is het goed dat jongeren laten zien dat ze samen positieve dingen kunnen realiseren. Op deze wijze kunnen jongeren model staan voor verdraagzaamheid voor andere bewoners. Zij zijn immers de toekomst van de gemeenschap.

Graffiti spuiten zelf is in wezen een individuele bezigheid, maar groeide tijdens de week uit tot een groepsgerichte methodiek.

Deelnemers

Vooraf werd gekozen om een groep te vormen van 15 jongeren tussen 15 en 20 jaar. De werving verliep vlot. Het merendeel van de jongeren had de Turkse nationaliteit, anderen waren van Poolse, Griekse, Italiaanse of Belgische afkomst. Het aandeel van meisjes was eerder beperkt, maar niet onbelangrijk. De gemiddelde leeftijd bedroeg 16 jaar.

Verloop

Gedurende enkele voorafgaandelijke avonden werden de jongeren uitvoerig ingelicht over het verloop van het project en kregen ze de kans om wijzigingen aan het programma aan te brengen. Tijdens de eerste dagen van het

eigenlijke project werd telkens de combinatie gemaakt tussen graffiti-sessies en groeps-sporten. Op deze wijze kregen de jongeren de verschillende spuittechnieken gaandeweg onder de knie. Voorts werden allerlei voorbereidende taken opgenomen om te komen tot een volwaardig eindproduct. In overleg met de bevoegde instanties kozen we een spoorwegbrug in het centrum van Beringen-Mijn uit om die een mooie kleur te geven.

Het werken aan een eindproduct bleek voor de jongeren een belangrijke drijfveer. Het creëerde een geweldige solidariteit tussen de jongeren, maar ook een artistieke en persoonlijke trots. Ook maatschappelijk gaf dit eindresultaat een belangrijk signaal. De aandacht die eraan geschonken werd door de pers, het gemeentebestuur en omstaanders was eensluidend positief, terwijl deze jongeren in de huidige samenleving meestal naar het verdomhoekje worden verdreven. Deze signaalfunctie opent misschien nieuwe perspectieven voor het creëren van kansen voor jongeren.

Als het eindproduct op zijn esthetische waarde beoordeeld wordt, zullen de meningen wellicht uiteenlopen. Maar iedereen zal het erover eens zijn dat deze jongeren Beringen effectief kleur hebben gegeven. In de wijk Beringen-Mijn is nu een spoorwegbrug beschilderd. Dagelijks loopt jong en oud voorbij het kunstwerk. Om te kijken naar wat hun buurjongens hebben gepresteerd, of gewoon op weg naar de markt.

Gert Bortels

Kurt De Backer

"Ik ben verbaasd van de

goede samenwerking tijdens het project.

Samen kunnen we iets".

Migrantenjongeren opleiden tot begeleiders

Het vormen van migrantenjongeren tot kaders voor het jeugdwerk krijgt in een aantal organisaties uitdrukkelijke, speciale aandacht.

Jeugd & Gezondheid en de Federatie Open

Scoutisme lichten hun werkwijze toe.

Vorming aan een multicultureel samengestelde groep

Jeugd & Gezondheid, de jeugddienst van de Christelijke Mutualiteit, is geen jeugdbeweging: er zijn geen plaatselijke activiteiten, geen wekelijkse bijeenkomsten met een vaste groep. J&G trekt vakantie na vakantie op stap met een wisselend publiek, voor een kortstondige ontmoeting die verder vrijblijvend is. Naast het recreatieve element bevatten deze vakanties ook een aantal pedagogische waarden zoals gezondheidsopvoeding, socialisatie en opvoeding tot verdraagzaamheid. Voor maatschappelijk kwetsbare groepen zoals gehandicapten, zieke kinderen en vierde-wereldgezinnen, die om uiteenlopende redenen niet met de gewone vakanties worden bereikt, worden er aparte vakanties georganiseerd. Niet zelden wordt hiervoor samengewerkt met externe, gespecialiseerde organisaties. In 1991 organiseerde het verbond Antwerpen zo voor het eerst een multiculturele vakantie.

Het tweede, en zeker niet minder belangrijke onderdeel van de Jeugd & Gezondheidswerking, is de vorming van de begeleiders voor al die vakanties. Deze monitorenopleidingen zijn er voor jongeren die een vrijwillig engagement bij de jeugddienst willen opnemen.

In het verbond Antwerpen kan voor de begeleiding van een multiculturele groep een specialisatiecursus gevolgd worden: het monitorenweekend 'multicultureel samenleven'. De begeleiders van de multiculturele vakan-

ties mogen immers niet onvoorbereid het veld worden ingestuurd. De multiculturele werkgroep van het verbond tekende een monitoren cursus uit voor een multicultureel samengestelde groep; het is namelijk de bedoeling deze vakanties ook met een 'gemengd' - dit is multicultureel - monitorenkader te verzorgen.

Jeugd & Gezondheid wil trouwens op termijn een algemeen 'gemengd' kader krijgen, waarin de nodige 'brugfiguren' zitten die jonge migranten in de toekomst de weg naar de gewone jeugdvakanties moeten helpen vinden.

Voor de multiculturele monitoren cursus kwam dankzij de permanente feedback van de aanwezige migranten op de werkgroepvergaderingen een inhoudelijk en methodologisch programma tot stand. Het werd een weekendformule waarbij er samen met de deelnemers bekeken wordt hoe een vakantie ook voor migrantenkinderen en/of -jongeren aanvaardbaar en aantrekkelijk kan zijn. Deze cursus heeft maar zin als de deelnemersgroep multicultureel samengesteld is. De Vlaamse monitoren willen heel wat opsteken over de 'migranten cultuur', de migrantenmonitoren daarentegen hebben vooral leervragen op het pedagogische vlak. Wat de Vlaamse deelnemers betreft, werd aanvankelijk uitgekeken naar ervaren monitoren. Het grootste enthousiasme kwam echter van de jonge J&G-monitoren. Voor de migranten lag het eenvoudiger. Zij werden gewoon gerecruteerd. Geen voorwaarden dus, het was zo al moeilijk genoeg om ze te vinden en ze voor iets onbekends gemotiveerd te krijgen. Persoonlijke contacten blijken de efficiëntste, zoniet de enige, methode om migranten aan te spreken en te motiveren. Ze kennen immers de Jeugd & Gezondheid vakanties niet, of het meewerken op vrijwillige basis.

Dit cursusweekend effent voor de migrantenmonitoren eigenlijk het pad naar de basiscursus. Ze keren meestal zo enthousiast terug van het weekend dat ze vlot doorstromen naar de basiscursus en vervolgens naar de gewone vakantiewerking. Van dan af nemen zij de zo belangrijke rol van brugfiguur op.

De cursus 'multicultureel samenleven' loopt van vrijdagavond tot zondagmiddag. Gedurende het weekend wordt gestreefd naar een evenwicht tussen theorie en praktijk. De Vlaamse monitoren hebben vaak maar een beperkte kennis van de migrantencultuur. Daarom is een theoretische input noodzakelijk. Het essentiële verschil tussen islam- en migrantencultuur wordt duidelijk gemaakt aan de hand van vorming over de islam, een vergelijking met het christendom, het leven in het land van herkomst, het onderscheid tussen de eerste, tweede, ... generatie migranten, jongens / meisjes; er is aandacht voor kansarmoede, en voor begrippen als racisme, ethnocentrisme, discriminatie. Voor dit theoretische gedeelte wordt een beroep gedaan op externe deskundigen en worden allerhande methodieken ingezet. Bij een uiteenzetting over de cultuurpatronen is het belangrijk om zoveel mogelijk vanuit persoonlijke indrukken en ervaringen van de aanwezigen te vertrekken.

Het theoretische gedeelte loopt geleidelijk over in een meer concrete benadering. Hoe ga je als monitor om met een gemengde, multiculturele groep? Het vakantieprogramma zal er vast anders uitzien dan voor een gewone vakantie. Het geheel zal zonder twiifel ook veel kleurrijker zijn. Behalve de uitwisseling die spontaan onder kinderen zal plaatsvinden, zal de culturele uitwisseling ook moeten gestuurd worden en in het programma voorzien. Hoe kunnen verschillende culturen - met alle gewoonten en gevoeligheden - op vakantie tot een werkbaar compromis worden gesmeed?

Er worden afspraken gemaakt over het omgaan met een heterogene groep voor wat betreft straffen en belonen, voeding, gebeden en rites, taal, ... Een voorbeeld: een punt van strengheid is de voertaal op vakantie. Om een Babylonische spraakverwarring te vermijden, wordt gevraagd niet in het Arabisch, Berbers, Frans, ... te praten, noch onder de kinderen, noch onder de monitoren.

De migranten geven een tastbare meerwaarde aan de cursus. Zij werpen geregeld een nuchter, reëel licht op de zaak en zorgen ervoor dat het gesprek niet in al te theoretische bespiegelingen vast draait. Door te werken met een kleine, maar hechte groep is het mogelijk om op korte termijn een groepsproces op gang te brengen. Geen overbodige luxe als ze samen een vakantie gaan begeleiden.

De sfeer op het weekend blijkt trouwens van cruciaal belang. Tussen 'de soep en de patatten' vertellen zowel de Belgische als de Marokkaanse deelnemers over hun ervaringen, thuissituatie, vrienden, ... Vooroordelen over de man-vrouwrelatie en geplande huwelijken worden blootgelegd. Wat voordien soms cru overkwam, blijkt na deze spontane uitwisselingen al veel redelijker in ieders ogen. Niemand wordt vies bekeken om z'n 'verkeerde' of 'andere' ideeën.

Omgaan met andere waarden en normen is helemaal niet evident. Tijdens deze cursus leren de monitoren elkaar wat kennen. Voor de meesten is het de eerste maal dat ze echt in contact komen met iemand van een andere cultuur. Na het weekend zijn zowel de Vlaamse als migrantenmonitoren gemotiveerd om mee een multiculturele vakantie te gaan begeleiden, of om tenminste lid te worden van de multiculturele werkgroep van het verbond. Met wat ze geleerd hebben kunnen ze rekening houden op J&G-vakantie. Niet alleen op de multiculturele vakantie, maar ook op de gewone vakanties van J&G waar de multiculturele samenleving, kansarmoede,

Noord-Zuidverhoudingen in onder andere spelmateriaal of avondsluitingen ook aan bod komen; of waar men hier en daar - en hopelijk steeds meer en meer - kinderen en jongeren van anders-etnische herkomst meekrijgt.

Eerst migrantenkaders, daarna leden

De FOS (Federatie Open Scoutisme) startte een stuk recenter, in 1995, met een project om meer migrantenkinderen en -jongeren bij de scouts te betrekken. De FOS is in tegenstelling tot Jeugd & Gezondheid wel een jeugdbeweging, één van de twee scoutsfederaties in Vlaanderen.

Als men met migrantenkinderen en -jongeren wilde werken, moesten er zeker mensen in de beweging aanwezig zijn die hun cultuurbeleving en hun cultuurkennis naar de juiste waarde kunnen interpreteren en die dan ook in de scoutsfilosofie kunnen implementeren. Het is in deze optiek dat de FOS ervoor koos eerst migrantenjongeren op te leiden tot leiding, en pas in een tweede fase migrantenkinderen te betrekken. Deze jongeren zullen een praktische en theoretische opleiding krijgen, waarbij ook hun cultureel en maatschappelijk bewustzijn wordt aangesproken. Aangezien ze later niet alleen leid-st-er zullen zijn voor Vlaamse jongeren, maar ook voor 'biculturele' jongeren, moet er een dergelijk bewustzijn worden gecreëerd.

In de eerste plaats zullen deze jongeren gewoon leid-st-ers zijn in de scouts, maar in de tweede plaats zullen het vertegenwoordigers zijn van hun cultuur. Gewoon leider zijn klinkt wel gemakkelijk, maar er komt toch wel heel wat bij kijken. Ze zullen leren hoe ze met kinderen moeten omgaan, wat het eigenlijk inhoudt om scout te zijn, het groepsgevoel, verantwoordelijkheid, probleemoplossing, visie, Dit alles moet praktisch en aan de realiteit getoetst aangebracht worden. Alleen een theoretische uiteenzetting zal voor deze jongeren geen grote

boodschap brengen, want deze vaardigheden kan je alleen verkrijgen door ze te oefenen.

Ook zullen deze jongeren cursussen krijgen waarin ze scoutstechnieken (kampen opzetten, bruggen en vloten bouwen, enz.) en ook monitorvaardigheden (hoe ga je om met kinderen, welke spelletjes kan je spelen, welke spelletjes zijn verantwoord, pedagogische en psychologische aspecten, ...) krijgen aangeleerd. Het culturele aspect zal hierin een belangrijke rol spelen. De leiding moet zich bewust zijn van hun positie in het geheel en moet kunnen anticiperen, op cultuurconflicten.

Aangezien racisme vandaag een hot item is in onze maatschappij, zal ook hieraan in de kadercursussen aandacht geschonken worden (hoe omgaan met racisme, racistische conflicten, ...).

Enkele punten die speciale aandacht krijgen in het project: de Federatie voor Open Scoutisme kiest voor samenleven met respect voor elkaars cultuur. Kleine praktische bezorgdheden (eetgewoonten, sociale omgang, ...) moeten ook in dit kader bekeken worden. Om deze cultuurelementen op elkaar af te stemmen, moet men samen aan tafel zitten en er samen over beslissen, zodat iedere cultuur zijn eigenwaarde behoudt en iedere bijkomende cultuur een globale cultuurverrijking betekent. We moeten van elkaar leren in plaats van elkaar iets af te leren.

In de praktijk houdt dit in dat de migranten hier zelf het heft in handen moeten nemen, om te kunnen spreken en handelen voor hun cultuur. Of nog eens anders geformuleerd: de migrantenjongeren zullen regelmatig bijeenkomen in een stuurgroep, hetzij lokaal, hetzij provinciaal. Deze jongeren zullen iemand moeten aanstellen die op nationaal niveau vertegenwoordiger zal zijn van hun stuurgroep. Deze afgevaardigde zal dan deelnemen aan nationale beleidsvergaderingen. Deze vorm van medezeggenschap heeft nog een andere kant. Deze stuurgroepen moeten

er ook op toezien dat er regelmatig iets georganiseerd wordt in verband met hun cultuur. Dit kan gaan van een avondje munt-thee tot een megaproject dat in het nieuws komt. Dit biedt aan vele migranten ook de mogelijkheid om eens iets te doen voor hun gemeenschap. Veel migrantenjongeren die niet weten bij welke cultuur ze nu méér horen, zullen zo een breder perspectief op hun eigen situatie kunnen creëren en hierdoor meer inzicht in beide culturen krijgen. Zo hoopt men ook bij migrantenjongeren cultuurbeleving (eigen en Vlaamse cultuur) op een positieve manier te promoten. Het is ook op deze manier dat de FOS de eigenwaarde van de jongeren tracht op te waarderen zodat ze zelf cultuurbewust kunnen optreden en leiding geven. Maar dit alles gebeurt in het kader van de scouts. Ze zullen net op dezelfde manier de scoutscultuur, tradities en waarden (inzet, volharding, openheid, eerlijkheid, ...) moeten leren respecteren als de scouts hun cultuur, tradities en waarden respecteren. Scouting is een mondiaal begrip en zodoende ideaal als methodiek voor en bewustwording van een multiculturele samenleving.

Hoge eisen

Het vormen van migrantenjongeren tot kaders voor het jeugdwerk krijgt in een aantal organisaties uitdrukkelijke, speciale aandacht. Er is allereerst het probleem van de werving. Van een natuurlijke, spontane doorstroom van jongeren van anders-etnische herkomst naar de begeleidingskaders van het jeugdwerk is vooralsnog geen sprake. Ze zijn immers als kind nooit betrokken geweest bij dat jeugdwerk. Deze jongeren worden dus nu rechtstreeks, gericht aangesproken om deze rol op te nemen.

De speciale aandacht wordt ook vertaald in speciale, aparte cursussen. Ofwel worden ze als groep helemaal apart genomen omdat ze blijkbaar andere leervragen en -noden heb-

ben, of omdat hen als begeleidingskaders nog een andere functie wordt toegedacht: die van brugfiguur. Zij zijn, als jongere, niet alleen monitor, leider of begeleider, maar ook degenen die de kloof tussen 'witte' en migrantenkinderen, tussen migrantenkinderen en de organisatie, tussen migrantenkinderen en de 'witte' leiders, en tussen de migrantenouders en het geheel moeten overbruggen.

Ofwel wordt een multiculturele cursus opgezet, waarbij deze jongeren niet alleen een antwoord moeten krijgen op hun eigen leervragen, maar tegelijkertijd die van de Belgische monitoren of leiders (deels) moeten (helpen) beantwoorden. Een zwaar programma.

Saliba en Mohammed gaan al vier jaar mee met Jeugd & Gezondheid, zowel op de multiculturele als op de gewone vakanties. Ze wonen in Antwerpen en zijn van origine Marokkaans.

Saliba draaide al een tijdje mee als vrijwilligster in Meisjeshuis 't Zuid. Via het Meisjeshuis werd ze gevraagd door J&G om mee te gaan op een vakantie met elfjarigen.

Ze vond het leuk, volgde de basiscursus en werd monitrice van het verbond Antwerpen.

De basiscursus was voor Saliba,

die ook haar broer Mohammed meenam, wel wat vreemd.

Ook voor J&G Antwerpen was het de eerste maal dat er migranten meegingen.

Saliba en Mohammed kenden niemand, ze voelden zich

bekeken de eerste dag, maar nadien verliep alles heel vlot.

Door hun aanwezigheid werden heel wat vooroordelen weggevoerd. Ze hielden er beide nieuwe vrienden aan over.

Saliba en Mohammed gaan sindsdien als monitor op de

multiculturele en de gewone

vakanties in binnen- en buiten-

land. Bij het vertrek wordt er soms wel wat commentaar

gegeven door ouders en kinderen, maar op het einde van de

vakantie zijn het voor de kinderen gewoon 'hun' monitoren.

Tijdens de voorbereiding van de multiculturele vakantie kan

J&G steeds rekenen op hen. Ze vertellen over hun ervaringen

tijdens het voorbereidingsweekend, en ze doen mee huisbe-

zoeken bij migrantenouders met de kampverantwoordelijke.

Op de vakanties zijn Saliba en

Mohammed moni's zoals de

anderen. Een echt verschil

tussen een Belgische of

Marokkaanse begeleider is er

volgens hen niet. Het is een

kwestie van ervaring. Het enige

merkbare onderscheid op de

vakantie is dat de Marokkaanse

kinderen sneller naar een

Marokkaanse monitor/-trice

zullen luisteren. Het werken

met blikken en oogcontact

krijgen de Marokkaanse jonge-

ren en kinderen mee van thuis,

niet alles moet onmiddellijk met

woorden uitgelegd worden.

Migrantjongeren mogen, volgens deze voorbeelden, ook niet zomaar gewoon monitor of leider zijn, omdat ze het leuk vinden met kinderen of jongeren bezig te zijn. Zij krijgen een extra pakket mee: als brugfiguur mee werven, waar dit voor de Vlaamse kinderen anders gebeurt; deel uitmaken van een stuurgroep; enz. De bedoelingen zijn nobel, maar benadrukt men zo niet de uitzonderingspositie van deze jongeren, daar waar men zegt de gelijkenissen veel en veel belangrijker te vinden?

Marleen Schepers (J&G)

Kerim Serbest (FOS)

Frieda Bex

Hallo,

Ik heet Chakib Mohammed en ik ben 18 jaar oud. Ik ben een Marokkaanse jongen, woon te Maasmechelen en zit momenteel in mijn zesde jaar humaniora op het H. Hartcollege. Al anderhalf jaar ben ik leider bij KSJ De Blauwvoet. Ik ga ook vaak naar het jeugdhuis 't Lont. Het waren zij die me twee jaar geleden gevraagd hebben om mee te doen aan een monitorenopleiding voor migrantenjongeren. We zijn met ongeveer 20 jongeren begonnen aan deze cursus, en uiteindelijk hebben een tiental jongeren hun brevet van monitor behaald. Dit brevet werd uitgereikt door een afgevaardigde van de dienst van speelruimte. Tijdens die cursus kregen we allemaal een stageplaats toegewezen. Voor mij was dit KSJ De Blauwvoet. Dat viel mij erg tegen, want ik had al jaren een negatief idee over KSJ. Elk weekend ging ik met mijn vrienden basketten in de speeltuin van Maasmechelen. Wij

kwamen uit Eisden, waar er veel meer vreemdelingen wonen en kwamen dan in het andere deel van Maasmechelen basketten. In het begin hadden we daar veel ruzie met Belgen en hierdoor kreeg ik een negatief idee over de KSJ. Uiteindelijk moest ik dan toch naar die stageplaats. Ik werd er gevraagd om een vergadering bij te wonen en werd er voorgesteld aan de andere leiders. Ik was zo bang dat ik tijdens de hele vergadering geen woord heb gezegd. Maar ik werd zo vriendelijk ontvangen door de andere leiders dat ik afstand nam van mijn standpunt dat alle Belgen in het andere deel van Maasmechelen racisten zijn. Toen begon ik na te denken. Ik werd leider bij de sloebers, de allerkleinsten bij de KSJ. Daar won ik dadelijk de vriendschap van de kinderen en zij gingen ook meteen naar mij luisteren. Ik voelde mij onmiddellijk thuis. In de zomer ben ik dan mee op kamp ge-

gaan. Het was een leerrijke ervaring, een heel fijne belevenis. Het kamp is eigenlijk het sluitstuk van het werkjaar, en hiernaar wordt volop uitgekeken. Door het jaar is het best wel gemakkelijk om de jongste groep te hebben, maar op kamp is dat wel heel anders Je moet steeds op de kinderen letten. Je kan ze geen seconde uit het oog verliezen, want anders gebeuren er misschien ongelukken. Mijn medebegeleiding en ik vormden ook een hecht team. Ik heb me steeds geamuseerd met de rest van de begeleiding. Dit jaar heb ik weer de kleinste groep gekozen. Ik deed dit omdat ik goed kan opschieten met de andere leiders die net als ik graag met de kleinsten omgaan. De rest van de leiding is ook één voor één vriend of vriendin geworden van mij. Nu ben ik heel blij dat ik die stageplaats heb gekregen, want anders was ik geen leider van de KSJ geworden. Wat een gelukkig toeval.

Witte raven

Over de participatie van migranten aan het 'klassieke' jeugdwerk

Hoe zit het met de participatie van migrantenkinderen en -jongeren aan het klassieke jeugdwerk van jeugdbewegingen en jeugddiensten? "Die is er niet," zullen sceptici zeggen. En ze hebben daarmee niet echt ongelijk.

Het aantal kinderen van anders-etnische herkomst dat deelneemt aan de wekelijkse activiteiten van de 'klassieke' jeugdverenigingen (Chiro, KSJ-KSA-VKSJ, Rode Valken, Scouts, KAJ, ...) is nog steeds zeer gering. En dit ondanks vele inspanningen van de 'projecten verhoging deelname van kinderen en jongeren van anders-etnische afkomst aan jeugdwerkinitiatieven', beter bekend als de 'multiculturele projecten' van het klassieke jeugdwerk. Is er dan in de afgelopen drie jaar niets gebeurd, zult u zich afvragen. De 'klassieke', landelijk georganiseerde jeugdverenigingen hebben de voorbije jaren hard gewerkt. Maar dit werk leidt niet automatisch of rechtstreeks tot een hogere participatie van migrantenkinderen en -jongeren, zichtbaar in de ledencijfers. Wel leiden deze inspanningen tot een langzaam naar elkaar toe groeien van twee groepen kinderen en jongeren en hun zeer verschillende culturen. De weg is lang en de meeste jeugdbewegingen en organisaties hebben net hun vertrouwde garage verlaten.

Drempels

Wat hebben de klassieke jeugdorganisaties te bieden aan migrantenkinderen en -jongeren? Niets meer en niets minder dan aan Belgische: een bijkomend opvoedingsmilieu waarin ze spelend leren, leren samenwerken en verantwoordelijkheid dragen in een toffe groep leeftijdsgenoten, ... en een leuke vrijetijdsbesteding. Toch blijken deze troeven niet voldoende om spontaan ook mensen van

anders-etnische afkomst aan te trekken. De volgende aspecten binnen de leefwereld van de migranten en die van de jeugdwerkingen bemoeilijken de spontane deelname.

Het klassieke jeugdwerk is bij zeer weinig migrantengroepen echt gekend. Enkele volwassenen kennen de Turkse of Marokkaanse scoutsbeweging. Hun elitaire, strikte, - bijna militaristische - manier van werken, is nauwelijks vergelijkbaar met het jeugdwerk hier. Vandaar dat het 'klassieke' jeugdwerk wel eens op vooroordelen bij ouders van migranten-leden stuit.

Het aspect vrijetijdsbesteding ligt - blijkt uit onze ervaring - niet zo voor de hand bij een aantal migrantengroepen. Het 'nuttig-zijn' is voor veel ouders belangrijk en niet altijd rechtstreeks duidelijk bij het jeugdwerk. Het 'spelen' wordt in hun cultuur anders gewaardeerd dan bij de doorsnee Vlaming. Vooral bij jongeren boven de twaalf jaar komt dit tot uiting. Het toch sterk op 'spelen' (in de ruime zin van het woord) gerichte aanbod van het klassieke jeugdwerk sluit hier niet altijd goed bij aan. Meisjes van boven twaalf worden eerder 'in huis' opgevoed, een drempel die voor alle soorten jeugdwerk de bereikbaarheid beperkt.

Ook het werken met 'lidmaatschap' is niet echt gekend. Waar het in onze Vlaamse cultuur de normaalste zaak is om 'je ergens bij aan te sluiten', gaat dit voor migranten zeker niet altijd op.

De openheid van het klassieke jeugdwerk voor andere godsdiensten dan hun eigen

christelijke invaasnoek is nauwelijks gekend bij migranten.

Leden van de jeugdbeweging zijn veelal kinderen van oud-leden. Het deelnemen aan het klassieke jeugdwerk wordt vaak van ouder op kind doorgegeven. Of het zijn vriendjes van andere leden. Dit heeft een aantal gevolgen: het klassieke jeugdwerk bereikt door dit 'overerven' doorsnee genomen het meer-begoede Vlaamse kind en heeft doorheen de jaren ook zijn werkingscultuur op deze maatschappelijk groep afgestemd: elk weekend, taalgebruik, uniform, lidgelden, rituelen, ideologische basis, vast begin- en einduur, Onbewust zijn er drempels opgebouwd voor andere kinderen en jongeren: de minder-begoede Belgische kinderen en de kinderen en jongeren van anders-etnische afkomst. Leden en leiding komen in het dagelijkse leven zeer weinig van deze kinderen en jongeren echt tegen. Ze gaan naar andere scholen, brengen hun vrije tijd anders door. De onbekendheid bij leden en leiding van hun leefwereld is groot.

Aangezien niet wat migranten zich maatschappelijk in een kwetsbare positie bevinden, bestaat er niet alleen een culturele kloof maar ook een kloof van algemene maatschappelijke positie. Niet iedere begeleider (steeds een vrijwilliger) of groep heeft de vaardigheid om met deze verschillen goed om te gaan en de werking op maat van deze kinderen te maken.

De engagementswerking waar het klassieke jeugdbewegingswerk sterk op gebaseerd is, gaat niet steeds in op de verwachtingen van migrantenkinderen en -jongeren. Gezien ouders de werking niet kennen, kunnen zij de kinderen ook niet sterk stimuleren aan de activiteiten deel te nemen. Vandaar dat groepen wel migrantenkinderen voor enkele weken bereiken maar er niet gemakkelijk echt aansluiten.

Wegen

Toch wordt er sterk gezocht om deze twee werelden dicht bij elkaar te brengen en op deze manier de kansen voor migrantenkinderen en -jongeren om aan het klassieke jeugdwerk deel te nemen, te verhogen.

Werken aan het dichten van deze kloof brengt volgende aspecten naar boven: De projecten waarmee 'de openheid en het multiculturele' in klassieke jeugdorganisaties ondersteund worden, zijn nationale projecten. Dit betekent dat er één persoon per beweging op het nationaal secretariaat dit thema ter harte neemt. Het werk moet wel sterk bij en door de lokale groepen gebeuren. De plaatselijke begeleiding dient gevormd en ondersteund om de openheid in eigen groep waar te maken. Vandaar dat er vanuit de nationale werkingen zeer sterk in vorming en sensibilisatie geïnvesteerd wordt. Plaatselijk tracht het klassieke jeugdwerk relaties uit te bouwen met vertrouwensfiguren van de migrantengemeenschap: de scholen, de plaatselijke kinderwerking, het lokaal integratiecentrum, Op die manier willen we de wederzijdse onbekendheid doorbreken. Groepen die in hun werking wel migrantenkinderen en -jongeren bereiken, worden ondersteund door de diverse bewegingen.

Het aspect 'contact en samenwerking' is doorheen de drie jaar multiculturele werking binnen het klassieke jeugdwerk sterk naar boven gekomen. Er wordt massaal geïnvesteerd in het uitwisselen met groepen jonge migranten uit kinderwerkingen, zelforganisaties. Er worden plaatselijke activiteiten open gesteld, en ook cursussen voor begeleiding. Hier gaat het grotendeels om het samen activiteiten doen en op een respectvolle manier elkaar te leren kennen als groep en individu. Een zeer verrijkende manier van werken die eerder gericht is op een 'interculturaliserende' dan een 'integrerende' samenleving.

Naast de lokale werking is het ook zeer belangrijk dat door de meestal zeer getrapte structuur van de klassieke jeugdorganisaties de aandacht en de kennis voor dit thema groeien. Dit brengt mee dat de waakzaamheid en de kundigheid om groepen te steunen groter worden en de professioneel ondersteuning kan verminderd worden.

Witte raven

Het blijven witte raven, die migranten die wel op regelmatige basis deelnemen aan het klassieke jeugdwerk. Toch zijn het er meer geworden en is de kloof tussen beide 'jeugdculturen' een beetje gedicht. De verwachtingen zijn realistisch; het klassieke jeugdwerk bereikt ongeveer 20% van de Vlaamse kinderen en jongeren. Om 20% kinderen en jongeren te bereiken van anders-etnische zijn nog heel wat inspanningen nodig.

Er ontstaan nieuwe initiatieven: migrantenkinderen en -jongeren maken kampen mee of gaan er op bezoek, een Turkse Chirogroep ontstaat in Heusden-Zolder, er worden kaders gevormd onder de migrantenjongeren, na tien jaar samenwerking met het plaatselijke buurthuis is er nu een Marokkaanse groepsleider bij de Scouts van Waterschei, het jeugdwerk organiseert bekendmakingsinitiatieven in moedergroepen, concentratiescholen, moskeeën,

Het klassieke jeugdwerk is ervan overtuigd dat elk kind dezelfde kans moet krijgen om aan te sluiten bij een plaatselijke jeugdwerkgroep, en dit vraagt een actieve openheid. In contact komen met kinderen en jongeren van anders-etnische afkomst, hen leren kennen en een respectvolle relatie met hen opbouwen zijn hierin onontbeerlijke stappen. Maar door zo'n samenwerking werken de klassieke jeugdorganisaties eerder aan 'interculturalisatie' dan aan daadwerkelijke 'integratie'.

Veerle Matthijs, mei 1996

Ik ben lid van scouting geworden dankzij Kerim Serbest. Zelf ging ik vroeger, toen ik klein was, altijd spelen op een speelplein hier bij ons in de buurt. Ik had altijd al bewondering voor die jeugdwerking en toen ik de leeftijd van 17 bereikt had, ging ik direct als monitor op het speelplein werken.

Maar scouting, daar heb ik eigenlijk nooit bij stil gestaan. Mijn zussen waren weliswaar bij de Chiro, en telkens als ze na een 'vergadering' thuis kwamen en vertelden over wat ze gedaan hadden, was ik wel erg geïnteresseerd. Nu zijn jeugdwerk en scouting mijn grootste hobby.

Of er verschillen in culturen zijn binnen de eenheid?

Ja en neen. Ja, omdat ik van een andere godsdienst ben, namelijk de islam. Voor een

kamp of een weekend zorgen ze altijd voor een aangepast menu.

Ik weet nog, op WAW-weekend, we kregen als middagmaal een curryworst en frietjes. Maar omdat ik geen curryworst mag, heeft Kerim ervoor gezorgd dat ik fish sticks kreeg. Voor het eerst merkte ik toen een cultuurverschil, omdat namelijk alle blikken op mij en mijn gamel gericht waren.

Neen, omdat ik zodanig geïntegreerd ben dat je geen verschil merkt. Daarbij, als je bij een scoutsgroep zit, moet je je niet met verschillen tussen culturen bezighouden. Dat is naar mijn opinie bijzaak; als je jezelf maar goed voelt en ervoor zorgt dat je geapprecieerd wordt binnen je eenheid.

anon.

Pas de deux, multiculturele oefenpasjes

Het Vlaamse jeugdwerk en de Europese jongerencampagne tegen racisme, xenofobie, antisemitisme en intolerantie.

De werkgroep Multicultureel Samenleven van de Vlaamse Jeugdraad droomde ervan om een aantal multiculturele samenwerkingsprojecten van het Vlaamse jeugdwerk in beeld te brengen: allochtone en autochtone Vlaamse jongeren die elkaar ontmoeten in gezamenlijke kampen en avontuurlijke activiteiten en die elkaar daar vinden in discussie, rock en dans, toneel en sport, en ... vrienden worden. Waarmee zou bewezen worden dat de onheilsprofeten - degenen die een verdraagzame samenleving een utopie vinden - ongelijk hebben.

De Europese jongerencampagne 'tegen racisme, xenofobie, antisemitisme en intolerantie' (dec. '94 - dec. '95) van de Raad van Europa bood het geschikte kader om die wens te realiseren. Er werden negen video's gemaakt van elk ongeveer 15 minuten, waarin evenveel pedagogische modellen in beeld worden gebracht. Deze video's dienen als smaakmakers en moeten jongeren, jeugdwerkers, pedagogen en leerkrachten inspireren om zelf een steentje tot een meer verdraagzame samenleving bij te dragen.

De projecten die in de video-reeks voorgesteld worden, zijn het resultaat van een strenge selectie. Het moest gaan om grondig voorbereide en opgevolgde projecten. Vanzelfsprekend moest er ook steeds een multicultureel opzet zijn, met een gemengd deelnemerspubliek. De activiteiten moesten jongeren perspectieven bieden en aanzetten tot verdere samenwerking.

Het moest daarenboven om reële pedagogische modellen gaan, meer dus dan een gewoon op zich staand, interessant jongeren-evenement, en herhaalbaar ook voor andere jongerenorganisaties.

De voorgestelde modellen moesten tenslotte in de praktijk reeds hun deugdelijkheid bewezen hebben en proefondervindelijk op punt gesteld zijn.

De negen projecten die werden geselecteerd en uitgewerkt, zijn: * Chirojeugd Vlaanderen: Avontuurlijke driedaagse * FC Nieuw Ledeberg: ontstaan uit een voetbalproject en intussen uitgroeid tot een volwaardige ploeg van voornamelijk Turkse en Belgische jongeren * Jeugd en Gezondheid: Multiculturele vakantie * KAJ: Samen-scholingsweek * KSJ-KSA-VKSJ: SJO-kamp * 't Leebeekje: een speelpleinwerking startte op vraag van de ouders met een permanente werking waar tijdens het schooljaar kinderen met verschillende

achtergronden terecht kunnen voor huiswerkbegeleiding *

Op vrije voeten: een tweedaags kamp met Belgische en Assyrische kinderen * Vlaamse Federatie van Jeugthuizen: Rockshop: Jongeren uit verschillende culturen komen een vijftal dagen samen om in groep muziek te leren spelen * Jongerenwerking Nieuw-Sledderlo: straattheater Yawar.

Bij dit videoproject hoort een uitgebreide brochure die moet dienen als handleiding. In deze handleiding worden achtergronden en toelichtingen gegeven bij de verschillende videofragmenten. Elk van de projecten wordt voorgesteld volgens een vast stramien: de inrichter; de voorgeschiedenis; het werkmodel; het concrete verloop van het project; en een evaluatie.

Video en brochure kosten samen 500 BEF en zijn te bestellen bij JINT, Waterkrachtstraat 30 in 1040 Brussel, 001-1968425-80 met vermelding Pas de Deux. Inlichtingen: tel. 02/230.95.70.

Warm water en de grenzen van het jeugdwerk

De bril van de initiatieven kansarme jeugd

Initiatieven kansarme jeugd blijven voor een *categoriale* benadering van maatschappelijk achtergestelde groepen kiezen. Een aantal van hun activiteiten zijn bovendien nog moeilijk 'jeugdwerk' te noemen. De regelgeving voor de multiculturele projecten van het landelijk jeugdwerk maakt andere keuzes: migrantenkinderen en -jongeren moeten hun plaats vinden binnen *algemene* jeugdwerkvormen, waarbij de positieve integre- rende waarde van jeugdwerk-zonder-meer naar voor wordt geschoven. Het warm water wordt opnieuw uitgevonden.

Of is er toch meer aan de hand?

Er was eens ...

Nog niet zo erg lang geleden hielden enkele jeugdwerkvormen hardnekkig stand in kansarme buurten en wijken. De 'kansarme' bevolkingsgroepen van die wijken werden aangevuld met migrantengroepen. Jeugdhuizen werden plots geconfronteerd met een toestroom van migrantenjongeren en werden gedwongen radicaal voor deze doelgroep te kiezen. Waar het jeugdwerk uit deze buurten en wijken verdween, richtte het ontluikende buurt- en migrantenwerk jeugdwerkvormen in (kinderwerkingen, jeugdateliers, meisjeswerkingen, ...). De discussie algemeen-categoriaal was er alvast voor wat betreft de keuze voor een bepaalde doelgroep een onzinnige discussie. Het 'algemene' publiek van deze wijken en buurten viel immers in belangrijke mate samen met een categoriaal publiek: maatschappelijk achtergestelde jongeren.

Al gauw werd echter duidelijk dat de traditionele jeugdwerkformules voor deze doelgroepen niet voldoende zijn. In '88 kwamen de criteria voor 'initiatieven kansarme jeugd' tot stand, die later ook gingen gelden voor de 'jeugdhuisen, werkend met kansarmen'. Deze regelgeving volgde het ontluikende

werkveld in een benadering die groepsgerichte activiteiten in de vrije tijd ruim oversteeg. Functies als 'werken aan oplossingsalternatieven gericht op structuurveranderingen', 'naschoolse opvang en begeleiding' en 'individuele opvang en begeleiding' geven een (beperkt) beeld van deze ruimere oriëntatie.

JeugdWelzijnsWerk voor maatschappelijk achtergestelde groepen

De aanduiding van deze werksoort is onder- russen een betwiste zaak geworden. 'Initiatieven kansarme jeugd': what's in a name? De oude, landelijk geldende criteria voor 'initiatieven kansarme jeugd' werden door het Decreet Plaatselijk Jeugdwerkbeleid (1993) van de kaart geveegd. Nogal wat activiteiten werden trouwens nooit gevat door deze criteria, maar kwamen tot stand via gesco- en DAC-personeel en de fondsen (VFLA, VFIK, Impulsfonds).

In een poging het kind dan toch een naam te geven, lanceerde Uit de Marge op een gegeven moment de term 'JeugdWelzijnsWerk': jeugdwerk met een welzijnsdimensie die de traditionele jeugdwerkactiviteiten overstijgt. Die term roept de laatste tijd argwaan op:

ook de andere jeugdwerkvormen streven 'welzijn' na, is de redenering. Bovendien ziet een groot gedeelte van het jeugdwerk in deze titulatuur een betwistbare poging om binnen een regelgeving Welzijn opgenomen te worden.

Ondertussen ken ik geen enkele organisatie die zich bij zijn doelgroep profileert als werking voor 'kansarme jeugd'. Werkingen zijn er voor hun doelgroep. Punt. En dan maakt het weinig uit of de overheid deze doelgroep nu eens als 'migrant', dan weer als 'kansarm' betitelt. Zelf blijven we trouwens hardnekkig vasthouden aan de term 'maatschappelijk achtergestelde groepen'. Omdat we nog steeds willen benadrukken dat het de structuur van onze samenleving zelf is die hele groepen - zowel autochtone als allochtone bevolkingsgroepen - de marge induwt. Omdat we het principieel belangrijk blijven vinden de achterstelling van migrantenkinderen en -jongeren te bekijken in samenhang met de achterstelling van kinderen en jongeren tout court. De term werd trouwens overgenomen voor onze nieuwe titulatuur in de uitvoeringsbesluiten van het decreet: 'jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde groepen'. Die verzamelterm (waaronder ook de vormingsinitiatieven voor laaggeschoolde werkende en werkloze jongeren vallen) is dan weer veel te ruim.

Laat ons het dan maar bij gebrek aan beter voorlopig bij 'initiatieven kansarme jeugd' als aanduiding houden.

De waarde van jeugdwerk

Zijn initiatieven kansarme jeugd echt zo wezenlijk verschillend van andere jeugdwerkinitiatieven? Neen, natuurlijk niet. Bekijk het activiteitenaanbod van deze initiatieven en de overeenkomsten met andere jeugdwerk- vormen springen in het oog. Kinderen, jongeren, meisjes (migrant of niet) komen nu eenmaal af op plaatsen waar ze zich als groep okee voelen. Een instuif, sportaccommodatie, een TV-lokaal, rapdance, eigen muziek- groepen. Ontspanningsavonden, droppings,

kamp. Knutselen, spelen. Speelpleinen in de vakantieperiode. Vormingsavonden. Uitstap- pen. Een eigen krantje. Wat wel opvalt, is de intensiteit en de hoge frequentie van deze werkingen. In principe blijven de werkingen zoveel mogelijk open op de vrijetijds- momenten van de doelgroep. Werkingen bieden een zo permanent mogelijk aanbod, voor groepen die niet altijd even gemakkelijk te begeleiden zijn.

Een zinvol vrijetijdsaanbod voor deze doel- groep uitbouwen is op zich geen sinecure. Op het gevaar af in stereotypen te vervallen, het gaat maar over kinderen, meisjes, jonge- ren die het moeilijk hebben in deze samen- leving. Hun ouders staan onderaan de maatschappelijke ladder. Hun opvoeding thuis beantwoordde niet aan onze 'westerse' maatschappelijk-dominante verwachtingen, zoals die bijvoorbeeld wel in de scholen tot uiting komt. Ze haken af of zetten moeizaam door, om daarna toch met kolossale werkloosheidscijfers geconfronteerd te wor- den. Ze krijgen te maken met racisme en stigmatisering, wat hun zelfvertrouwen ondermijnt. Een aantal jongeren vervalt in overlevingsmechanismen die noch door hun thuiscultuur noch door onze samenleving gepikt worden. De theorie van de maat- schappelijke kwetsbaarheid (met als extra complicatie de verschillende 'culturen') in een notedop.

Goed jeugdwerk biedt dikwijls een plaats waar diezelfde kinderen, jongeren en meisjes, met hun frustraties, onzekerheden en vragen terecht kunnen. Ook wanneer deze frustra- ties, onzekerheden en vragen niet altijd op een even prettige manier vertolkt worden. Jeugdwerkmethodieken bieden een krachtig instrument om kinderen, meisjes, jongeren terug wat geloof te geven in zichzelf. Ze bieden een milieu waar ze op hun eigen tempo en samen met lotgenoten hun eigen stem le- ren uiten. Voorwaarden hiervoor zijn conti- nuïteit en een begeleidingsploeg die zeer

expliciet stil blijft staan bij de koppeling van activiteiten en de positie van hun doelgroep. Een sportactiviteit bijvoorbeeld is in het beste geval immers veel méér dan tegen een bal stampen. Meespelen in een ploeg creëert structuur, creëert banden met lotgenoten, biedt mogelijkheden om dingen zelf in handen te nemen. Onderschat vooral het belang van de lotgenoten niet! Deze kinderen, jongeren en meisjes, zonder meer droppen in initiatieven zonder lotgenoten lijkt soms veel op dumpen in de woestijn.

Het appèl van de doelgroep

Initiatieven kansarme jeugd zijn jeugdwerk met een grote intensiteit en frequentie. En met een grote beschikbaarheid. Onze doelgroep is immers ook niet echt geneigd zich steeds aan afgesproken uren te houden. De jongeren veronderstellen bijna dat de werk-st-ers dag en nacht beschikbaar zijn. Bovendien zijn de meeste van deze initiatieven in meerdere of mindere mate in de loop der jaren uitgroeid tot initiatieven die een vrijetijds- en socio-cultureel aanbod overstijgen. Wie zo dicht bij de doelgroep staat, kan haar situatie van maatschappelijke achterstelling niet negeren. Als Abdel, Ayse of Rachid, Wendy en Kevin wekelijks verschillende keren in initiatief x of y rondhangen, dan is de kans erg groot dat hun problemen thuis, in de school, met politie, op straat of waar dan ook daar ter sprake komen.

'Ter sprake komen' is één ding; er iets mee doen een ander. Het blijft balanceren op een moeilijke grens, maar de meeste initiatieven kansarme jeugd voelen zich ethisch verantwoordelijk voor de totaalsituatie van hun doelgroep en willen actief op zoek gaan naar medepartners om deze situatie zo niet te keren, dan toch op zijn minst aan te klagen. Schoolopbouwwerk, initiatieven voor de opleiding en tewerkstelling van deze doelgroep, samenwerkingsverbanden met hulpverleningsinstanties, contacten met beleidsverantwoordelijken vloeien rechtstreeks voort uit het appèl van de doelgroep.

De grenzen van 'jeugdwerk' in de strikte zin van het woord (volgens het decreet plaatselijk jeugdwerkbeleid: "*socioculturele activiteiten in de vrije tijd*") worden hier ruim overschreden. Omdat de doelgroep erom vraagt en elders weinig of geen antwoorden vindt.

Wenkbrauwen

Wie de initiatieven kansarme jeugd een beetje kent, frons al lang de wenkbrauwen. Toegegeven: mijn poging tot beschrijving is behoorlijk rooskleurig en meer ingegeven door de wenselijkheid dan door de feitelijkheid. Uiteraard slagen de initiatieven kansarme jeugd ook niet in de 'gelijkberechtiging' van hun kinderen en jongeren. Onze sector kent nog nauwelijks coördinatoren en beheerders van vreemde herkomst. Medewerker-st-ers van vreemde herkomst worden niet steeds volwaardig in teams en beheer betrokken. Teveel activiteiten verglijden naar 'het vullen van de beschikbare tijd'. De samenwerking met en afstemming op de eigen organisaties van migranten komt niet of slechts zeer moeizaam tot stand. De dialoog met ouders - je begeeft je toch op een belangrijk 'pedagogisch' snijpunt - loop niet steeds even vlot. De eigen 'cultuur' en verwachtingen van werk-st-ers uit een autochtone middenklasecultuur gaat nogal eens haaks staan op de 'cultuur' van de groepen die je wilt opwaarderen.

En zo kunnen we nog wel even doorgaan

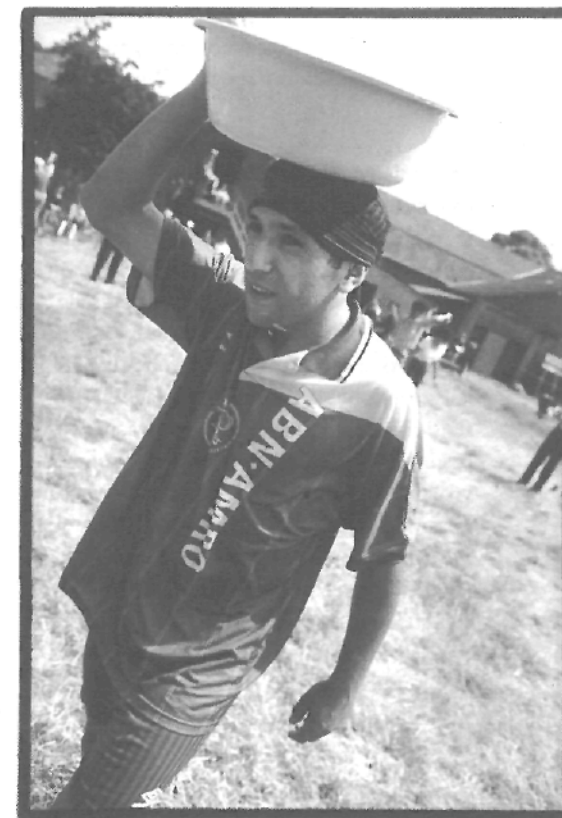
Het is duidelijk dat de huidige initiatieven er niet steeds in slagen om de ambities van de werksoort hard te maken. Een groot gedeelte van de verantwoordelijkheid hiervoor ligt ook bij de bevoegde overheid. Je moet bijvoorbeeld onderhandelen met de plaatselijke, de Vlaamse en de federale overheid, die daarenboven elk hun eigen beleidslijnen hebben en andere accenten leggen. Eindresultaat: onzekerheid bij de werk-st-ers, tijdelijke contracten en een groot personeelsverloop. Enkel de gesco- en DAC-reglementering lijkt

momenteel nog enig perspectief te bieden, maar dan vooral voor de lagergeschoolde werkrachten.

De apartheidsdiscussie

Sinds enkele jaren maken nu ook enkele jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen een principiële zaak van de openheid van hun werksoort voor alle maatschappelijk achtergestelde doelgroepen. De discussies die daarbij opduiken zijn bijzonder herkenbaar voor de initiatieven kansarme jeugd. Het lijkt crop dat het warm water door hen opnieuw moet worden uitgevonden, maar dat de kraan voorlopig nog even koud-lauw blijft.

Neem nu even de fameuze 'apartheids'-discussie, waar het gaat over werken met migrantenkinderen en -jongeren. De regelgeving voor de multiculturele projecten in het landelijk jeugdwerk spreekt uitdrukkelijk over "*verhoging van de deelname van kinderen en jongeren van anders-etnische herkomst*" aan het bestaande (landelijke) jeugdwerk. Ondertoon: integratie van verschillende bevolkingsgroepen valt te verkiezen boven 'aparte' initiatieven. Ongetwijfeld zijn er groepen migrantenjongeren die in die mate geïntegreerd zijn dat ze als een 'bruine' raaf veel plezier kunnen beleven aan de deelname aan algemene jeugdwerkactiviteiten. Let op mijn taalgebruik: "*... die in die mate geïntegreerd zijn*". Een volwaardige deelname van migrantenkinderen en -jongeren aan de meer traditionele jeugdwerkvormen is volgens ons het gevolg van en niet zozeer de aanzet tot integratie. Wat ik wil zeggen is dat de situatie van 'onze' kinderen en jongeren vraagt om structurele oplossingen die een 'openheid' van andere jeugdwerkvormen zeer sterk overstijgen en voorafgaan. 'Integratie' is binnen de initiatieven kansarme jeugd overigens een erg geladen begrip geworden. "*Integratie is bullshit*," stellen vele werk-st-ers, "*de jongeren worden voortdurend gevraagd zich aan te passen aan dit, zich aan te passen aan dat ... maar met hun*

eigenheid, hun rechten en verwachtingen wordt nauwelijks rekening gehouden". Jaren geleden worstelden de jeugdhuisen die later de overstap naar migrantenjeugdhuis maakten, met dezelfde vragen. Hoewel bedoeld voor alle jongeren, kreeg je in de praktijk te maken met een soort kritische grens: op een gegeven moment werd het aantal migranten in je initiatief zo groot dat de andere groepen wegbleven - diezelfde kritische grens treedt overigens ook op binnen migrantengroepen onderling. Daardoor ontstond een exclusieve migrantenwerking, een soort door de betrokken groepen zelf in stand gehouden 'apartheid'. Gettovorming, beweren kwade tongen. Scherp gesteld balanceert dit 'apartheids'-verwijt volgens mij op de rand van een racistische uitspraak. Mag je deze groepen het recht op een eigen initiatief ontzeggen, enkel en alleen op basis van hun

huidskleur en/of maatschappelijke achtergrond? Mag je ze het recht op eigen ontmoetingsplaatsen ontzeggen? Wij geloven van niet.

Antiracisme en de grenzen van het jeugdwerk

De aandacht voor de multiculturele realiteit binnen het landelijke jeugdwerk leidde onvermijdelijk tot discussies over racistische tendensen binnen de eigen jeugdwerkvorm. De multiculturele projecten in het landelijke jeugdwerk hebben onmiskenbaar een grote sensibiliserende, antiracistische waarde. Wie begint na te denken over racisme, komt vroeg of laat onvermijdelijk uit bij structureel racisme en alle achterstellingsmechanismen die onze samenleving creëert. Nogal wat jeugd- en jongerenbewegingen nemen expliciet stelling in over stemrecht voor migranten. Als je deze lijn consequent doortrekt, dan zou je mogen verwachten dat diezelfde bewegingen binnenkort ook uitspraken beginnen doen over non-discriminatieverklaringen in het onderwijs of over al te hoge werkloosheidscijfers bij migrantenjongeren.

Maar zich uitspreken is één ding. Mee zoeken naar oplossingsstrategieën een ander. Onvermijdelijk stoot je zo weer op de discussie over de grenzen van het jeugdwerk. De initiatieven kansarme jeugd verlegden die grens. Andere jeugdwerkvormen die kiezen voor deze doelgroep zullen op hun beurt een keuze moeten maken.

Identiteit

Ondertussen blijft er een kloof gapen tussen migrantenjeugdwerk en andere jeugdwerkvormen. Gedeeltelijk gaat het over een schaarsteprobleem. Hoewel de initiatieven kansarme jeugd zich financieel nauwelijks overeind kunnen houden, neemt hun totaalbegroting een relatief grote hap uit het jeugdwerkbudget (zowat $\frac{1}{5}$ van het totaalbedrag voor het lokale jeugdwerk; zowat $\frac{1}{10}$ van het totale jeugdwerkbudget). Dat bedrag

roept wrevel op bij lokale jeugdwerkvormen die actief moeite doen om maatschappelijk kwetsbare groepen te betrekken, maar geen aanspraak kunnen maken op het budget voor 'jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde groepen'. Het bedrag roept uiteraard ook wrevel op bij lokale jeugdwerkvormen die vinden dat je dat bedrag beter anders kan investeren dan in professionele krachten. De kloof is mijns inziens echter vooral het gevolg van het niet erkennen van de wederzijdse identiteit. Wie niet bereid is te erkennen dat initiatieven kansarme jeugd een andere werkingsrealiteit uitmaken, kan nooit aanvaarden dat verschillende meet- en subsidieelatten gebruikt worden.

Veel jeugdwerk-st-ers zijn nog niet bereid te aanvaarden dat het appél van de doelgroep onvermijdelijk andere perspectieven voor de werking creëert. Wanneer andere jeugdwerkvormen nu hun deuren openzetten voor deze doelgroepen en er ook in slagen deze doelgroep op te nemen in de eigen werking, dan zullen ze binnen de kortste keren geconfronteerd worden met dit appél. Ze zullen dan - zoals vijftien tot twintig jaar geleden die andere jeugdwerkingen - binnen de kortste keren moeten kiezen voor het behoud van hun eigen identiteit of voor een evolutie naar een werking die bijzonder veel zal beginnen lijken op de huidige initiatieven kansarme jeugd.

Complementariteit

Het ziet er naar uit dat de multiculturele projecten binnen het landelijke jeugdwerk hun keuze gemaakt hebben. Behoud van eigen identiteit, maar een uitdrukkelijke sensibilisering van de eigen leden over de realiteit van de multiculturele samenleving. De regelgeving ten spijt, staat ledenwerving van migrantenkinderen en jongeren niet meer centraal. Bij een aantal projecten is de aandacht uitdrukkelijk komen te liggen op samenwerkingsverbanden met categoriale werkingen.

Eerlijk is eerlijk. Deze projecten worden door de initiatieven kansarme jeugd niet altijd naar waarde geschat. Teneur van de reacties: *"Uitwisseling met leeftijdsgenoten via andere jeugdwerkvormen is wel okee, maar dat proces moet van twee kanten komen. Het is niet omdat de 'top' van jeugdwerkorganisaties via 'multiculturele werkers' goede dingen in gang probeert te zetten, dat wij daar bij hun lokale groepen veel van merken"*. Wat niet betoet dat enkele lokale werkingen ondertussen wel positieve herinneringen hebben aan gezamenlijke weekends, kampen of uitstappen. Maar eerlijk is eerlijk, bij heel wat werk-st-ers binnen de initiatieven kansarme jeugd bestaan er serieuze vooroordelen ten aanzien van de andere jeugdwerkvormen. Nog vorig jaar hoorden we werk-st-ers boudweg over jeugdbewegingen spreken als over semi-militaristische milities met groet aan de vlag en korte broek. Iets minder ver van de realiteit is zeker ook het beeld van jeugdorganisaties die volledig op de leest van een middenklasecultuur geschoeid zijn, die behoorlijk ver staat van de migrantenkinderen, -jongeren, -meisjes waar wij dan mee werken.

Er zal nog veel water naar de zee stromen voor de verschillende werkvormen ook lokaal op elkaar afgestemd geraken. Ondertussen blijven de multiculturele projecten paradoxaal genoeg meespelen in de aanslepende discussie over de legitimiteit van de initiatieven kansarme jeugd. Voorlopig lijkt onze Minister van Cultuur én Welzijn - overigens ook verantwoordelijke voor het migrantenbeleid - niet geneigd deze legitimiteit eindelijk ook structureel te vertalen.

Stijn Suijs

coördinator Uit de Marge

Jeugdwerk tegen racisme en voor een multiculturele samenleving Inspraak vanuit samenspraak ?

" De drie jeugdraden pleiten voor het toekennen van politieke rechten aan iedereen, ook aan niet-Belgen. Dit houdt niet enkel stemrecht in, maar ook een gelijke toegang tot openbare functies en een vlotte toepassing van de nationaliteitswetgeving.*

** Gelijke rechten houdt tevens een gelijke bestraffing in. Geen terug-naar-huis-politiek voor niet-Belgen die veroordeeld werden, wat een zwaardere bestraffing zou betekenen en bijgevolg een discriminerende maatregel is.*

** Een oprechte strijd tegen het racisme houdt in dat de antiracismewet nauwgezet en consequent wordt toegepast".*

Einde citaat. Op 30 mei 1995 brachten de jeugdraden van de Franstalige, Duitstalige en Vlaamse Gemeenschap een gemeenschappelijk memorandum uit dat bij (toen formateur) Dehaene werd bepleit. Eén van de opmerkingen in de inleiding luidt: *"De meeste politici en commentatoren schijnen verheugd te zijn over de verkiezingsuitslag. De Jeugdraden vinden dat daar geen reden toe is, aangezien er op 21 mei nog meer Belgen dan op Zwarte Zondag voor extreem-rechtse partijen hebben gestemd. Het is de hoogste tijd dat de politici en samen met hen alle democraten in België de voedingsbodem voor het nu heersende onverdraagzame klimaat wegnemen".*

De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap is het officiële adviesorgaan van de Mi-

nister van Cultuur, die ook bevoegd is voor jeugdzaken. De Vlaamse Jeugdraad bestaat op dit moment uit 24 leden, allen voorgedragen door landelijk erkende jeugdorganisaties. Op die manier probeert die Jeugdraad een weerspiegeling te zijn van de diverse ideologische, filosofische en werksoortelijke invalshoeken die binnen het jeugdwerk terug te vinden zijn. De Jeugdraad ziet zichzelf als exclusieve gesprekspartner in verband met jeugdwerkthema's maar wil nu en dan ook aan de bel trekken in verband met het ruimere beleid tegenover kinderen en jongeren. Gewoon omdat de tienduizenden jeugdwerkers nu eenmaal dagdagelijks met honderdduizenden kinderen en jongeren in de weer zijn en, misschien niet in hun naam, maar toch met krachtige stem dat jeugdige signaal mogen versterken.

Brandstof

Het jeugdwerk in Vlaanderen kent al een slordige twintig jaar een schoorvoetende traditie in het werken met allochtonen. De eerste tekenen deden zich vooral voor in jeugthuizen in bijvoorbeeld grotere steden. Tijdens een kamp van een jeugdbeweging, een vormingsproject van een jeugddienst of in een publicatie van één of andere jeugdor- ganisatie durfde een vroege vogel al wel eens de termen verdraagzaamheid en multiculturaliteit in de mond nemen. Zij of hij werd door sommigen nog wat meewarig bekeken, maar het was ... sympathiek. Weinig migranten vonden de weg naar andere vormen van jeugdwerk, weinig bestaande jeugdwerkingen vonden de weg naar migranten.

Het verzamelde jeugdwerk voelde in het begin van de jaren negentig tot in de diepste

vezels aan dat de schoorvoetende positieve evolutie binnen het jeugdwerk extra aandacht moest krijgen, ja zelfs een beetje brandstof, een extra duw op het gaspedaal.

In oktober 1992 werd een Leuvense aula gevuld met mensen die beslissingen moeten nemen in het jeugdwerk: beleidsverantwoordelijken, jeugdwerkkaders en anderen. Tijdens deze denkdag van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap werd klaar en duidelijk de boodschap de jeugdwereld in gestuurd om binnen de verschillende organisaties thema's als openheid en multiculturaliteit een duidelijke plaats te geven; meer nog, om hiervoor heldere strategieën te ontwikkelen.

Het jeugdwerk zou niet alleen blijven doen wat het vanzelfsprekend vond, maar het zou er geregeld bij stil staan, de boodschap verkondigen aan iedereen die het horen (en zelfs niet horen) wilde, het pad blijven effenen op weg naar een samenleving waarin kleinkinderen niet-begrijpend hun grootvaders en -moeders aanstaren wanneer die vertellen over hun tijd, waarin racisme, discriminatie en onverdraagzaamheid door

mensen met stropdassen geïnstitutionaliseerd werden.

Diepe waters

Voor sommige organisaties was deze oproep vanuit de denkdag van de Jeugdraad gesneden brood. Andere organisaties zagen nieuwe deuren opengaan, bewandelden nieuwe wegen. Ze brachten verantwoorde- lijken bij elkaar, zochten naar doelstellingen ... en vooral naar een concrete invulling.

Ook het Kabinet van Cultuur en de Afdeling Jeugdwerk van de Vlaamse Administratie bleven niet bij de pakken denkstof zitten. Op initieel initiatief van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap dokterden zij een regeling uit die een extra financiële stimulans moest geven aan landelijk erkende organisaties die van het multiculturele gegeven een vormingsdoelstelling wilden maken, maar ook om veel contacten te kunnen leggen. Contacten met andere jeugdorganisaties, met lokale migrantenwerkingen, met integratiecentra, Zéér belangrijk, want, geef toe, zelfs in het kleine Vlaanderen stromen tussen diverse organisatievormen soms diepe waters,

kloven van een gebrek aan kennis, aanvoelen, en soms zelfs begrip over elkaars kwaliteiten, wensen en verzuchtingen.

Deze nieuwe dynamiek zorgde voor heel wat recente initiatieven van jeugdorganisaties. Via allerlei spelen en andere methodes worden, impliciet of expliciet, standpunten de kinderen en jongerenwereld ingestuurd. Dit zijn jeugdwerkmanieren om de zogenaamde publieke opinie te beroeren, naast het onderschrijven van platformteksten, en het massaal leveren van 'voetvolk' op allerlei manifestaties. Ik geef slechts enkele voorbeelden: vandaag en nog vele maanden reist een tentoonstelling van BDJ-Jeugd & Vrede door Vlaanderen. "Van Algebra tot Pyjama (Arabieren in de Vlaamse cultuur)" luidt de titel; één van de vele pogingen om de voedingsbodem voor racisme en onverdraagzaamheid minstens tot drijfzand te herleiden. De Jeugdraad bracht samen met andere partners in november 1995 de video "Pas de deux - multiculturele oefenpasjes" uit: negen samenwerkingsprojecten, nog verder uitgediept in een brochure. Diverse jongerenorganisaties lieten hun afkeer blijken van een verstrenging van de asielwet. Landelijke organisaties die vorming organiseren voor jeugdbewegings- speelplein- jeugdhuis-, ...begeleiding laten een multiculturele samenleving als een rode draad doorheen het aanbod lopen, Belangrijk hierbij is dat er - in mijn ogen - steeds minder over allochtonen gepraat wordt zonder hen zelf erbij te betrekken. Da's niet gemakkelijk, want veel reëler en soms veel confronterender voor alle partners.

Stop nu eens

De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap wil voortdurend openheid en wederzijds begrip als een rode draad door zijn werkzaamheden laten lopen. De zoektocht naar een - daar gaan we - geïntegreerd beleid met betrekking tot deze thematiek, is niet altijd even gemakkelijk, maar we willen blijven

praten, verkennen en injecties geven aan de beleidsmakers. Om de samenspraak te vergroten, werden enige tijd geleden zelfs de eerste aanzetten gegeven om een vertegenwoordiger van de migrantenorganisaties in de Jeugdraad op te nemen.

Is alles dan rozegeur en maneschijn? Wellicht niet. Bovenstaande recente injecties in het jeugdwerk komen niet uit het luchtledige. Neen, ze vloeien in een verre voorgeschiedenis voort uit - laten we een kat een kat noemen - een probleem. De grijze en zwarte zondagen behoren nog niet tot de geschiedenisboekjes en heel wat spanningen zijn de wereld nog lang niet uit. Het zou dus misschien minder gepast zijn te eindigen met een wervelend slot, waarna we mekaar schouderkloppend doorheen de volgende maanden loodsen. Ik denk terug aan die jongedame die enige tijd geleden op mijn autoradio iets zei in de zin van: "Stop nu eens met al die antiracistische manifestaties, theekranksjes en multiculturele festivals, ... maar geef ons degelijk onderwijs, het perspectief om een job te krijgen, een toekomst waaraan we kunnen bouwen". Ik besef dat het één het ander niet hoeft uit te sluiten. Maar laten we ook dat niet uit het oog verliezen.

Dirk Verbist

voorzitter Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap

De lopende multiculturele projecten in het erkende landelijke jeugdwerk

Sinds 1993

Chirojeugd Vlaanderen
Kipdorp 30
2000 Antwerpen

*KSJ-KSA-VKSJ (Katholieke
Studerende Jeugd)*
Gaucheretstraat 205
1030 Brussel

VVKSM, Scouts en Gidsen
Lange Kievitstraat 74
2018 Antwerpen

*KAJ (Katholieke
Arbeidersjeugd)*
Paleizenstraat 90
1030 Brussel

Jeugd en Gezondheid
Wetstraat 121
1040 Brussel

Sinds 1994

Arktos
Paleizenstraat 90
1030 Brussel

*Pedagogisch Instituut
J.L. Vives*
Cordocaniersstraat 13
8000 Brugge

*Vlaamse Federatie van
Jeugthuizen*
Ommeganckstraat 59
2018 Antwerpen

Sinds 1995

*Federatie voor Open
Scoutisme (FOS)*
Mellestraat 18A
9270 Laarne

Sinds 1996

*Centrum Informatieve
Spelen*
Naamsesteenweg 164
3001 Leuven (Heverlee)

Pik-Nik Reisbegeleiding
Verdilaan 25
1083 Ganshoren

Jeugd Rode Kruis
Vleurgatsesteenweg 98
1000 Brussel

*Socialistische Federatie
Plaatselijk Open
Jongerenwerk*
Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel

Spelmateriaal racisme en multicultureel samenleven

Marleen Schepers maakte in haar eerste artikel, 'Multiculturele projecten in het landelijke jeugdwerk: eerst intern sensibiliseren' al gewag van het feit dat veel jeugdorganisaties de laatste tijd eigen 'multicultureel' spelmateriaal ontwikkelen voor intern gebruik. Dit materiaal is spijtig genoeg vaak niet bij de buitenwacht gekend.

Wij kregen van twee organisaties een overzicht van zulk eigen materiaal. We publiceren ze hier bij wijze van voorbeeld. Om dit materiaal te verkrijgen of te ontfangen, moet je rechtstreeks met hen contact opnemen.

Daarnaast bestaan er enkele jeugddiensten die zich specialiseren in het ontwikkelen en verspreiden van informatie- en spelmateriaal. Dit materiaal is vaak gekender, en makkelijker verkrijgbaar (te kopen). Ook hiervan publiceren we een overzicht.

Voor meer informatie en prijzen kan je hen rechtstreeks contacteren.

Eigen materiaal van jeugdorganisaties

Jeugd en Gezondheid
Marleen Schepers,
Wetstraat 121, 1040 Brussel.
02/237.49.74.

Kwartetspel
'Onbekend maakt onbemind'
Wie bereiken we met onze werking? Vindt iedereen er zijn gading? Als er migranten

deelnemen, geeft dat dan aanleiding tot conflicten?
Aan de hand van een kwartetspel willen we informatie doorspelen en van gedachten wisselen over de multiculturele samenleving.
Voor adolescenten en monitoren, min. 3 spelers per kwartetspel.

Wipalaspel

Een vreemd spel waarbij vreemde krachten aan het werk zijn. Doe mee en ontdek aan den lijve wat het betekent pech te hebben zonder er zelf verantwoordelijk voor te zijn.

Voor alle leeftijden, min. 20 deelnemers.

Spelproject Safi-spel

Een actief spel gebaseerd op het Safi-spel van Jongeren tegen Racisme. Aan de hand van een rollenspel met opdrachten ondervinden de jongeren dat niet iedereen is ons land gelijke rechten en gelijke kansen heeft.

Vanaf 14 jaar, min. 12 deelnemers; kan met groepen van 60 deelnemers gespeeld worden.

Het multiculturele thema voor 8- tot 12-jarigen

Een bundeltje met enkele aanzetten om met deze leeftijdsgroep op een zo speels mogelijke manier aandacht te schenken aan de multiculturele aspecten van de samenleving. Met verwijzingen naar reeds bestaand spelmateriaal.

'Hallo met de wereld ... Is Sofie thuis?'

Drie wereldspelen ontwikkeld door Jeugd & Gezondheid en Wereldsolidariteit. Wil je kennis maken met kinderen en jongeren in andere culturen, hun ontspanningsmogelijkheden en dagelijkse leef- en arbeidsomstandigheden leren kennen? Dat kan voor 7 tot 13-jarigen aan de hand van 'Arbeid ... kinderspel?', voor 14-jarigen met 'Andersom', en vanaf 16 jaar met het spel 'Redje-stekje'.

KSJ-KSA-VKSJ

Dirk De Cock,
Gaucheretstraat 205, 1030 Brussel.
Tel. 02/201.15.10

Vierblokkenbuurt 469

Hoe reageren we als groep op de situaties en de 'andere' mensen die we tegenkomen in een bepaalde buurt? Een inleefspel gebaseerd op de 'dropping', met dia's, geluidscassettes, enz.

Voor 10 deelnemers van 15 en

ouder. Er zijn 5 mensen nodig voor begeleiding en rollenspel.

Wikken en wegen

Geviserd worden op school, kwetsende moppen moeten aanhoren, van je ouders niet mogen omgaan met je 'gekleurde' vrienden. Jij maakt het mee, migrantenjongeren ook. Hoe erg vind je het als je dit aan de hand hebt, hoe erg is wat zij beleven? We vergelijken onze verhalen.
Vanaf 15 jaar; maximaal 15 personen.

Grenz

Alles begint als een gewoon smokkelspel. Tot er een professor een theorie komt debiteren over het verband tussen grote voeten en crimineel gedrag. Dit klinkt de douaniers goed in de oren... Een actief spel over discriminatie op basis van een uiterlijk kenmerk.
Vanaf 12 jaar; 10 tot 20 deelnemers.

Lokaal te huur

Er reageren vier mensen op je advertentie om een leegstaand lokaal te verhuren. Wie krijgt het en waarom? Spelen principes een rol? Of zijn het vooroordelen?
Vanaf 15 jaar; maximaal 12 deelnemers. Er zijn 5 mensen nodig voor begeleiding en rollenspel.

Materiaal ontwikkeld door gespecialiseerde jeugddiensten

Centrum voor Informatieve Spelen

Naamsesteenweg 164,
3001 Leuven.
Tel. 016/22.25.17.

Rafa Rafa

Rafa Rafa laat de spelers ervaren hoe vooroordelen en racisme ontstaan, hoe moeilijk het is om te integreren in een onbekend land. Het spel spoort twee vreemde culturen aan tot ontdekking van elkaars gewoonten. De spelers trachten uit te vinden wat bepaalde gedragscodes in de andere cultuur betekenen.
Vanaf 12 jaar; 12 tot 40 spelers.

Blauwland Geelland

Dit is een versie van Rafa Rafa, aangepast aan 8- tot 12-jarigen.

Migrantenspel

In het Migrantenspel spelen de deelnemers Charles, Yelena, Paolo, Fara... In totaal worden 12 mensen uit zeer verscheiden landen en culturen geconfronteerd met veel voorkomende situaties in onze multiculturele samenleving.
Vanaf 16 jaar; 6 tot 24 spelers.

Frappant

De spelers worden bij Frappant in twee groepen verdeeld. De ene groep verzamelt in een vraag- en antwoordspel de uiterlijke kenmerken van be-

staande personages, de andere groep verzamelt innerlijke kenmerken van dezelfde personages. Onder een rooster met 225 houten blokjes zit een tekening verborgen die de spelers beetje bij beetje zichtbaar maken. Tijdens gokrondes mogen zij raden wat onder het rooster verborgen ligt. Daarna proberen de twee spelersgroepen, in een tweede fase, innerlijke aan uiterlijke kenmerken te koppelen. Verrassend welke associaties er worden opgeroepen bij bepaalde innerlijke en uiterlijke kenmerken.

Gerealiseerd in samenwerking met het IOC Genk.
Leeftijd: 14-17 jaar; 15 tot 30 spelers.

Mini-frappant

Een vereenvoudigde uitgave van het eerder vermelde Frappant. Leeftijd en spelersaantal bleven ongewijzigd.

Kwinkslag

Kwinkslag is een groots opgezet kaarttornooi. Prijzen zijn er niet te winnen, wel verrassende gezichten, frustrerende uitlatingen en donderende lachbuien. De deelnemers nemen onvoorbereid deel aan het kaarttornooi. Tijdens de eerste ronde lijkt alles normaal, maar tijdens de tweede ronde... Het spel wil de deelnemers doen ervaren wat het betekent samen te leven met mensen die andere regels en gewoonten hebben.
Vanaf 16 jaar; 20 tot 100 spelers.

Intercultureel spelenboek

Dit nagelnieuwe doe-boek (verschijnt in september '96) biedt nieuwe ideeën om op een leuke en boeiende manier intercultureel leren op gang te brengen in het jeugdwerk. Elk hoofdstuk komt overeen met een bepaalde fase uit het proces van intercultureel leren: oriëntatie, bewustwording, confrontatie en evaluatie/verwerking. Alle spelen kunnen aangepast worden aan jouw specifieke doelgroep. Gerealiseerd door Exis, Jint, Janzeuven en CIS.

Info Jeugd Nationaal

Vrijdagmarkt 11,
2000 Antwerpen.
Tel. 03/231.07.58.

Les- en spelwijzer voor multi-etnisch samenleven

Inventarisatie van recent Nederlandstalig spel- en lesmateriaal dat bruikbaar is voor lessen, themadagen of projectweken over multicultureel en multi-etnisch samenleven en intercultureel onderwijs, vooroordelen, racisme, discriminatie, migranten, asielzoekers en vluchtelingen, extreem-rechts toen en nu, de Tweede Wereldoorlog en de Derde Wereld.

Vooral bedoeld als werkinstrument voor leerkrachten, vanaf het kleuter- tot het secundair onderwijs. Er zit onder andere ook nog een overzicht van boeiende tentoonstellingen of activiteiten om op school te organiseren,

een selectief overzicht van audio-visueel materiaal, een lijst van gastsprekers en een overzicht van achtergrondmateriaal in.

Documentatie

Soort zoekt andere soort: Over omgaan met kulturele verschillen en komen tot samenwerking.

Kris Molemans. Brussel, Katholieke Jeugdraad, 1992. - 175p.-.

In het 1e deel wordt bij wijze van inleiding stilgestaan bij de betekenis van cultuur, waarden en normen en bij de veelheid van culturele invloeden op onze omgeving. Deel 2 besteedt aandacht aan de achtergrond en de geschiedenis van de multiculturele samenleving. Ideeën, suggesties en praktijkverhalen voor b.v. sensibiliseringsactiviteiten om in het jeugdwerk te komen tot samenwerking tussen kinderen en jongeren met een verschillende culturele achtergrond vind je in deel 3. In het 4e deel wordt ingegaan op verschillen; er worden eveneens activiteiten voorgesteld i.v.m. vooroordelen, uitsluiting, enz.. Het laatste deel is een uitgebreide verzameling van informatie, adressen en contactmogelijkheden.

Pas de deux: Multiculturele oefenpasjes.

H.Lauwers (red.). Brussel, Jint vzw, 1995. - 222p.-.

Deze uitgebreide brochure moet dienen als handleiding bij het gelijknamige video-project waarin 9 concrete voorbeelden van multicultureel samenwerken in het Vlaams jeugdwerk worden voorgesteld. In deze handleiding worden achtergronden

en toelichtingen gegeven bij de verschillende videofragmenten. Elk van de projecten wordt voorgesteld volgens een vast stramien: 1) de inrichter; 2) de voorgeschiedenis; 3) het werkmodel; 4) het concrete verloop van het project; 5) een evaluatie. De 9 projecten die in het kader van de Europese jeugdcampagne tegen racisme, xenofobie, antisemitisme en intolerantie door de Stuurgroep werden geselecteerd en uitgewerkt, zijn:

- * Avontuurlijke driedaagse
- * FC Nieuwe Ledeberg (over een voetbalwerking)
- * Multiculturele vakantie
- * Samenscholingsweek
- * SJO-kamp (met de 14- tot 16-jarigen binnen de KSJ)
- * Leebeekje (over een laagdrempelige speelplein-, kinder- en jeugdwerking)
- * Kinderweekend (met 1 op 4 kinderen van Assyrische afkomst)
- * Rockshop
- * Can Brûler (theaterstuk over eerste-generatiemigranten).

Jeugdwerkbeleidplanning: Eindrapport van het actie-onderzoek 'Gemeentelijk jeugdwerkbeleid' - Deel 1: Onderzoeksresultaten.

H.Timmermans, D.Wildemeersch, G.Redig. Brussel, Koning Boudewijnstichting/ Bestuur Jeugdwerk, 1994. - 103p.- ISBN 90-5130-152-9.

Jeugdwerkbeleidplanning: Eindrapport van het actie-onderzoek 'Gemeentelijk jeugdwerkbeleid' - Deel 2: Planningsmodel en planningsinstrumenten.

G.Redig, D.Wildemeersch, H.Timmermans. Brussel, Koning Boudewijnstichting/ Bestuur Jeugdwerk, 1994. - 95p.- ISBN 90-5130-152-9. In deel 1 van het dubbelrapport worden de eigenlijke onderzoeksresultaten van het actie-onderzoek naar voren gebracht. Hierbij is er aandacht voor de achtergronden, de doelstellingen en instrumenten van het onderzoek, de planningsprocessen in de 13 proefgemeenten en de concrete resultaten van het onderzoek. Een laatste hoofdstuk is gewijd aan algemene conclusies en bijkomende vragen en knelpunten.

In het 2e rapport vindt men de gebruikte planningsmodellen en -instrumenten, die zowel in de proefgemeenten als in vele andere hun toepassing vonden. Het planningsmodel wordt in zijn verschillende fasen en stappen in deel 1 beschreven. Deel 2 is een verzameling van de leidraden, voorbeeldfiches, enz. die in de proefgemeenten werden gebruikt.

Jeugdbeleid: nu kiezen voor later. Inhoudelijke oriëntaties voor het gemeentelijk jeugdbeleidsplan. Een bijdrage tot een inhoudelijke discussie over de gemeentelijke ondersteuning van het jeugdwerk.

J. Vanhee en L. Claessens. Brussel, Katholieke Jeugdraad, 1994. - 20p. -

In het eerste deel situeert dit boekje de inhoudelijke oriëntaties van een gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan, geeft de algemene uitgangspunten weer, bespreekt de voorwaarden die op gemeentelijk vlak vervuld moeten zijn alvorens werk te kunnen maken van een specifieke ondersteuning van jeugdwerkinitiatieven, en geeft aan welke keuzes KJR maakt i.v.m. de gemeentelijke ondersteuning van het jeugdwerk. Het tweede deel somt de accenten op die KJR wil leggen in de gemeentelijke jeugdwerkbeleidsplannen.

Grote-stadsjeugd in multi-etnisch Europa.

Themanummer van Jeugd en Samenleving, jg.22, nr.1, januari 1992. - 114p. - ISBN 90-72283-11-2.

Het grootste deel van dit nummer is gewijd aan een congres rond dit onderwerp (Amsterdam, 9/91). Het zijn overwegend beschrijvingen van 11 projecten die op het congres werden gepresenteerd. Interessant zijn o.m. een artikel over een vormingscentrum in Sint-Jans-Molen-

beek, over een feministisch-multicultureel meidenproject in Berlijn, over multiculturele muzikale projecten in Seine Saint Denis en over buurtprojecten voor jongeren in Luxemburg. De bijdrage van J. Mijs over de 'schaduwprogramma's' die tegelijkertijd voor jongeren en jongerenwerkers waren georganiseerd, is eveneens belangrijk.

Jaarverslag september 1994 - juli 1995 Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap.

Matti Brouns (red.). Brussel, Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1995. - 32p. -

In dit jaarverslag wordt ingegaan op wat de Vlaamse Jeugdraad is en op zijn activiteiten. Ook wordt er een overzicht gegeven van de adviezen en de commentaar hierop door de Vlaamse Jeugdraad.

Het Jeugdwerk t.a.v. maatschappelijk kwetsbare jongeren: Een eerste problemenschets.

Lode Walgrave. Leuven, Onderzoeksgroep Jeugd-criminologie/Katholieke Universiteit Leuven - Faculteit Rechtsgeleerdheid, 1991. - 42p. - Na een inleiding waarin de opdracht gesitueerd en verantwoord wordt, volgt een hoofdstuk met een beschrijving van de doelgroep. In hoofdstuk 3 wordt gekeken naar wat een aangepast beleid zou moeten zijn. Vervolgens wordt stilgestaan bij het feit

dat het om een bijzondere methodische opdracht gaat. In het 5e hoofdstuk komt het jeugdwerk in de Vlaamse gemeenschap aan bod. De eigenlijke problematiek van het jeugdwerk wordt beschreven in hoofdstuk 6; het wordt gevolgd door een aantal overwegingen voor een korte- en lange-termijnstrategie.

Jeugdwerkbeleidsplan voor Brussel ingediend bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

J. Chabert, R. Grijp, V. Anciaux. Brussel, Vlaamse Gemeenschapscommissie - De Raad, 1994. (Beleidsbrief Stuk 86 (1993-1994) - Nr.1) - 47p. -

In de inleidende hoofdstukken van deze nota worden de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschapscommissie gesitueerd tegenover de andere overheden; er wordt eveneens een omschrijving gegeven van de doelgroep en van de bedoeling van deze nota. In hoofdstuk 4, 'Wegwijs', worden alle initiatieven voor de Nederlandstalige Brusselse jeugd bijeengebracht. De overige hoofdstukken zijn gewijd aan: noden en behoeften, doelstellingen, middelen en begroting en aan de motivering van de begroting. In bijlage vind je eveneens de opmerkingen op het Jeugdwerk-beleidsplan van de Afdeling Jeugdwerk van de Vlaamse Gemeenschap en bijkomende tekst van het Jeugdwerk-beleidsplan.

Jeugthuizen en jongerencentra: Drie decennia ontwikkeling en overheidsbeleid.

Sep Kindt. Antwerpen, Vlaamse Federatie van Jeugthuizen vzw, 1993. (KRUU-dossier). - 37p. -

Deze brochure omschrijft eerst wat jeugdhuiswerk is en gaat zijn ontstaansgeschiedenis en verdere ontwikkeling na. Het centraal overheidsbeleid gedurende al die jaren wordt eveneens geanalyseerd. Vervolgens gaat de auteur na of er nog toekomst is weggelegd voor de jeugthuizen en jongerencentra en bekijkt hij de kansen binnen een gedecentraliseerd jeugdbeleid. Hij eindigt met een aantal slotbeschouwingen bij de huidige toestand.

De toekomst van gemeentelijk jeugdbeleid: Programmagestuurd jeugdbeleid.

Drs. P.H. Kwakkelstein. Den Haag, VNG Uitgeverij, 1993. - 119p. - ISBN 90-322-7207-1. Er wordt in deze publikatie een analyse gegeven van de ontwikkeling van het welzijnsbeleid en -bestel toegespitst op het lokaal beleid. Dit alles dient als context voor de uitwerking van een nieuw model inzake lokaal jeugdbeleid. Na de uitvoerige beschrijving van deze benaderingswijze wordt in een 2e deel een toepassingsgericht scenario gepresenteerd voor de implementatie van programmagestuurd lokaal jeugdbeleid.

Jongens.

Themanummer van Jeugd en Samenleving, jg.25, nr.6/7, juni-juli 1995. - 144p. -

In een 13-tal artikels wordt zowel aandacht besteed aan jongens als 'probleem' als aan de alledaagse leefwereld van jongens. De relevantie van een 'jongensbeleid' naast een algemeen jeugdbeleid en een 'meisjesbeleid' wordt onderzocht en de emancipatie van jongens wordt onder de loep genomen.

Kleurrijk succes: Geslaagde initiatieven voor etnische jongeren.

Themanummer van Jeugd en Samenleving, jg.22, nr.5/6, mei/juni 1992. - 146p. - ISBN 90-72283-12-0.

Een 4-tal bijdragen hebben betrekking op jongerenwerk: * 'Bewegen tot beweging' (G. Derksen) gaat over sportstimuleringsprojecten voor etnische jongeren; * in 'Kweekvijver en springplank' (M.-J. Geenen) over groeps- en kadervorming onder Turkse en Marokkaanse meisjes komt het belang van het jongerenwerk naar voren; * 'Iedereen kent hier elkaars dubbellevens' (J. Mijs) is een reportage over een succesrijk Turks jongeren-centrum; * in 'De Woensel West Side Story' (M.-J. Geenen) wordt verslag gedaan van de productie van een musical door Turkse jongens en meisjes.

'Jongerenwerk met Turkse en Marokkaanse jongeren', Sief van Breugel. Jeugd en Samenleving, jg.18, nr.5, mei 1988, p.255-264.

Bevindingen over een verkennend onderzoekje over jongerenwerk met Turkse en Marokkaanse jongeren. Dit gebeurde op basis van interviews met 15 autochtone en allochtone jeugdwerkers over hun visie op het werk, hun manier van aanpak en hun positie binnen de organisatie waar zij werken.

'Participatie allochtonen in het jeugd- en jongerenwerk', Ihsan Temur. TJJ. Tijdschrift voor jeugdhulpverlening en jeugdwerk, jg.7, nr.10, oktober 1995, p.24-29.

Omdat uit een onderzoek bij 6 Zuidhollandse gemeenten bleek dat buurtvoorzieningen slechts in beperkte mate toegankelijk zijn voor allochtone jeugd, startte het jeugdwerkadviesbureau Janzeuven een project om hierin verandering te brengen. In dit artikel beschrijft een stafid van Janzeuven hoe het in zijn werk gaat.

Werk in uitvoering. Vooruitgangsrapport over het migrantenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap. September 1993.

F. Bex (red.). Brussel, VCIM, 1993. - 53p. -

Dit rapport behandelt de evolutie in het migrantenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap vanuit een procesbenadering,

door na te gaan op welke wijze het gevoerde beleid mogelijkheden creëert om vooruitgang inzake integratie te boeken, c.q. drempels institutionaliseert of laat bestaan.

In het 8e hoofdstuk, sociaal-cultureel werk, wordt aandacht besteed aan het jeugdwerk vanuit de volgende vragen: 1) op welke manier werkt het 'traditionele' Vlaamse jeugdwerk aan de realisatie van een multiculturele samenleving en heeft het aandacht voor de doelgroep van migrantenkinderen en -jongeren; 2) hoe zit het met de ondersteuning en subsidiëring van de jeugdwerkinitiatieven specifiek gericht naar migrantenkinderen en jongeren?

Nationale meisjesdag zaterdag 2 maart 1996.

A. Meerbergen. Borgerhout, Uit de Marge, 1996.

Deze brochure beschrijft de plaats en de functie van het 'meisjeswerk' in Vlaanderen en de rol die Uit de Marge vervult in hun ondersteuning. Achteraan is een volledige adressenlijst van de meisjeswerkingen in Vlaanderen opgenomen.

Oog voor jeugd met visie op morgen. Voor een jeugdbeleid dat integraal rekening houdt met de jongeren van anders- etnische herkomst.

*Koninklijk Commissariaat voor
het Migrantenbeleid. Brussel.
1992. - 48p.-.*

In deze beleidsnota vindt men bij wijze van inleiding een beknopte probleemstelling en enkele demografische gegevens voor België, Vlaanderen en Brussel. Daarnaast bevat ze een situatieschets van het jeugdwerk waarbij de bestaande leemtes aangestipt worden en tenslotte concrete voorstellen naar het beleid toe geformuleerd worden.

Grosso modo beperkt de nota zich tot drie terreinen: het jeugdwerk in het algemeen, de integratie van migrantenjongeren via sport en de plaats van migrantenjongeren binnen het jeugdwelzijn.

Hulpboek organisatie- opbouw buitenlandse jongens.

*S. van Breugel (red.). Tilburg,
HAK-project, 1985. - 57p.-.*

Het eerste deel beschrijft de algemene kaderontwikkelingen bij buitenlanders: hoe zit het met de organisaties van buitenlanders, en hoe doen ze aan kaderformatie, kadervorming en kadertraining? Het tweede deel gaat vervolgens in op de organisatievorming onder buitenlandse jongeren (jongens) en geeft heel systematisch weer hoe een kadercursus voor die groep opgezet moet wor-

den en welke thema's erin aan bod moeten komen.

Onderzoeksverslag: De proef op de som. Over de relevantie van opleidings- en tewerkstellings- projecten en school- opbouwprojecten voor maatschappelijk achter- gestelde kinderen en jongeren.

*H. Van Hootegem. Borgerhout,
Uit de Marge, 1994. - 87p.-.*

In opdracht van de Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, L. Detiège, organiseerde Uit de Marge een bevraging van de themagerichte initiatieven op het vlak van onderwijs en tewerkstelling in het werk met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren. Dit onderzoeksverslag bevat een neerslag van die bevraging, aangevuld met de reflectie van een aantal deskundigen.

Als je van mij verschilt maak je me niet armer maar rijker. Een zoektocht naar aspecten van multi- kultureel en categoriaal werken in de kinderwer- king van De Poort-Beraber.

*N. Vandenberghe. Gent, Sociale
Hogeschool Katholiek Vormings-
centrum voor Maatschappelijk
Werk, 1994. - 119p.-.*

Dit eindwerk voor maatschappelijk werk heeft als doel een eerste probleemanalyse van categoriaal en multicultureel werken in de kinderwerking te schetsen vanuit de praktijk van de kinderwerking van De

Poort-Beraber.

De teamleden stelden namelijk vast dat de migrantenkinderen vaak de vraag naar de aanwezigheid van Belgische kinderen stelden. Zowel migrantenkinderen als Belgische kinderen wilden samenspelen en -werken. Het team van de kinderwerking had vragen bij de haalbaarheid. Dit eindwerk poogt dit te onderzoeken.